

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 17. října 2013
(OR. en)**

14942/13

**ELARG 136
COWEB 145**

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	17. října 2013
Příjemce:	Uwe CORSEPIUS, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2013) 700 final
Předmět:	SDĚLĚNÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ Strategie rozšíření a hlavní výzvy na období 2013-2014

Delegace naleznou v příloze dokument Komise COM(2013) 700 final.

Příloha: COM(2013) 700 final

V Bruselu dne 16.10.2013
COM(2013) 700 final

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Strategie rozšíření a hlavní výzvy na období 2013–2014

{SWD(2013) 411 final}

{SWD(2013) 412 final}

{SWD(2013) 413 final}

{SWD(2013) 414 final}

{SWD(2013) 415 final}

{SWD(2013) 416 final}

{SWD(2013) 417 final}

{SWD(2013) 418 final}

DVACET LET KODAŇSKÝCH KRITÉRIÍ

ZÁKLADNÍ ZÁSADY NA PRVNÍM MÍSTĚ – PRÁVNÍ STÁT, DEMOKRACIE A HOSPODÁŘSTVÍ

I. PROGRAM ROZŠIŘOVÁNÍ

Před dvaceti lety se západní Balkán zmítal v těžkém konfliktu. V té době Evropská unie vyjednala podmínky, známé jako kodaňská kritéria, pro vstup budoucích členských států do EU. Kodaňská kritéria odrážejí hodnoty, na kterých je EU založena: demokracii, právní stát, dodržování základních práv, jakož i význam fungujícího tržního hospodářství. Tak se otevřela cesta k historické transformaci a k přístupu zemí střední a východní Evropy.

O deset let později, na summitu v Soluni v roce 2003, dala EU všem zemím západního Balkánu jasnou perspektivu členství v EU s výhradou splnění nezbytných podmínek, konkrétně kodaňských kritérií a podmínek procesu stabilizace a přidružení.

Chorvatsko tyto podmínky splnilo. Po ratifikaci smlouvy o přistoupení všemi členskými státy přivítala Evropská unie Chorvatsko jako svůj 28. členský stát dne 1. července 2013. Chorvatsko je první zemí, která dokončila proces stabilizace a přidružení. Přistoupení Chorvatska je příkladem transformační síly a stabilizačního efektu procesu rozšiřování a „klidné“ síly EU.

Historická dohoda, již v dubnu uzavřelo **Srbsko a Kosovo*** představuje další důkaz toho, jaký význam má perspektiva EU a její úloha při hojení hlubokých ran minulosti. A co je zásadní, rovněž odráží odvahu politického vedení v obou zemích. V červnu se Evropská rada rozhodla zahájit jednání o přistoupení se Srbskem a Rada schválila zahájení jednání o dohodě o stabilizaci a přidružení mezi EU a Kosovem.

Byl to významný rok pro ostatní země procesu rozšíření:

V červnu 2013 přijala **Černá Hora** komplexní akční plány týkající se kapitol o soudnictví a základních právech a o právu, svobodě a bezpečnosti, a to v souladu s novým přístupem k řešení těchto kapitol již v rané fázi procesu přistoupení. **Albánie** je díky podpoře klíčových reforem napříč politickým spektrem, řádnému průběhu parlamentních voleb a dalším krokům v boji proti korupci a organizované trestné činnosti status kandidátské země nyní na dosah. **Bývalá jugoslávská republika Makedonie** se počátkem roku dostala z politické krize, avšak problémy přetrvávají, zejména v oblasti svobody projevu a sdělovacích prostředků. Byly podniknuty kroky pro zlepšení dobrých sousedských vztahů. Obecněji má nyní zásadní význam průlom v jednáních o názvu země, která probíhají prostřednictvím OSN. **Bosně a Hercegovině** brzdí nedostatek politické vůle k reformám a neprovedení soudního rozhodnutí ve věci Sejdić a Finci pokrok země v přístupu k EU a hospodářské vyhlídce.

V **Turecku** byl zaznamenán pokrok v reformě soudnictví a v dalších reformách a v září byl představen dlouho očekávaný demokratizační balíček. Pokračovalo se v mírových rozhovorech s Kurdskou stranou pracující s cílem zamezit terorismu a násilí na jihovýchodě země a položit základy pro řešení kurdské otázky. Ovšem zvládnutí demonstrací proti

---

* Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

plánovanému stavebnímu projektu istambulského parku Gezi vyvolalo značné znepokojení a zdůraznilo, že je třeba, aby EU byla i nadále základem reformem.

Co se týče **Islandu**, nová vláda pozastavila přístupová jednání s EU a prohlásila, že jednání nebudou pokračovat bez referenda.

Proces přistoupení je dnes přísnější a složitější než v minulosti. To odráží vývoj politik EU, jakož i zkušenosti získané při dřívějším rozšiřování. Proces je založen na přísných, avšak spravedlivých podmínkách, přičemž pokrok na cestě ke členství závisí na krocích, jež každá země podnikla pro splnění stanovených kritérií. Hlavním ponaučením z minulosti bylo, že je důležité zabývat se **nejprve základními zásadami**.

Právní stát je nyní ústředním prvkem procesu rozšíření. Nový přístup, který schválila Rada v prosinci 2011, znamená, že země musí řešit otázky jako reformu soudnictví a boj proti organizované trestné činnosti a korupci již v rané fázi procesu přistoupení. Tím se maximalizuje doba, již země potřebují k dosažení přesvědčivých výsledků při provádění reformem, a zajistí se tak, aby reformy byly hluboce zakořeněné a nevratné. Tento nový přístup je klíčovým prvkem rámce pro jednání pro Černou horu a bude základem spolupráce Komise s ostatními zeměmi zapojenými do procesu rozšíření.

Celosvětová hospodářská krize posledních pěti let zdůraznila, že je nutné, aby všechny státy zásadně přehodnotily a posílily **správu ekonomických záležitostí**. To platí zejména pro země západního Balkánu, z nichž žádná není fungující tržní ekonomikou. Všechny trápí vysoká nezaměstnanost, zejména nezaměstnanost mladých lidí. Je nezbytné, aby tyto země zintenzivnily reformy a navrátily se k udržitelnému růstu a aby se zabývaly řešením otázek, jež jsou nutné ke splnění hospodářských kritérií a zlepšení konkurenceschopnosti. Toto sdělení stanoví návrhy, jež podporují tento cíl, včetně zavedení vnitrostátních strategií hospodářských reformem a akčních plánů pro řízení veřejných financí.

Události v několika zemích zapojených do procesu rozšíření zdůraznily důležitost **posilování demokratických institucí** a zajištění integrujících demokratických procesů, které podporují tyto instituce a posilují základní demokratické zásady a společné hodnoty EU. Základem je výraznější úloha občanské společnosti, stejně jako vícestranné platformy pro integraci EU a další pokrok v oblasti volebních a parlamentních reformem a reformem veřejné správy.

Evropská unie je založena na společných hodnotách a zásadách, včetně dodržování **základních práv**. Všechny země západního Balkánu a Turecko musí provést další reformy s cílem zajistit, aby byly v praxi dodržovány zásady svobody projevu a ochrany práv příslušníků menšin včetně Romů, a nejen zakotveny v právních předpisech. Jsou nutná důraznější opatření na ochranu dalších zranitelných skupin před diskriminací, zejména na základě sexuální orientace.

Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce jsou základními prvky procesu stabilizace a přidružení. Konkrétně vývoj v Srbsku a Kosovu prokázal, že země mohou učinit pokrok a překonat následky nedávného konfliktu, což je v souladu se samotnou zásadou, na které byla Evropská unie založena. **Regionální spolupráce** musí být dále posílena a musí být otevřenější a regionálnější. Komise plně podporuje úsilí procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECP) a Rady pro regionální spolupráci, včetně regionální strategie 2020. Rovněž je nutné obnovené úsilí k překonání **dvoustranných sporů** mezi zeměmi zapojenými do procesu rozšíření a s členskými státy. Dvoustranné spory by měly být řešeny příslušnými stranami co nejdříve a neměly by zpomalovat proces přistoupení.

V roce 2014 se začíná uplatňovat druhý **nástroj předvstupní pomoci**. Prostřednictvím NPP II bude EU i nadále poskytovat značnou podporu zemím zapojeným do procesu rozšíření v jejich přípravě na přistoupení se srovnatelnou úrovní prostředků na období 2014–2020 (11,7 miliardy EUR v běžných cenách) jako ve stávajícím finančním rámci. NPP II bude rovněž podporovat regionální a přeshraniční spolupráci. NPP II se zaměří na oblasti společného zájmu, zejména na podporu reforem a jejich trvalé provádění v oblasti právního státu, na posílení demokratických institucí a řádné správy věcí veřejných, jakož i na socioekonomický rozvoj.

Zahájení NPP II je rovněž příležitostí k zajištění ještě těsnější vazby mezi strategií rozšíření a prioritami pomoci. NPP II zavádí některé důležité novinky, zejména důraz na stanovení dlouhodobých politik a strategií v omezeném počtu prioritních odvětví, jež budou odpovídat potřebám a kapacitám každé země. Budou stanoveny jasné cíle a realistické ukazatele, které budou spojeny s víceletou odvětvovou pomocí. Pokud země splňují nezbytné normy řízení veřejných financí, budou moci využívat rozpočtové podpory, což je dalším podnětem pro provádění reforem. Země, které dosahují pokroku ve své reformě, budou mít k dispozici pobídky. V případě nedostatečných výsledků budou prostředky přerozděleny. Řízení programů NPP bude dále zjednodušeno, především pomocí menšího počtu větších projektů.

Všechny země zapojené do procesu rozšíření mají jasnou **evropskou perspektivu**. Pokrok na cestě k členství závisí na opatřeních, jež každá země přijala s cílem splnit určená kritéria na základě zásady vlastních zásluh. Jedná se o zásadní předpoklad pro důvěryhodnost politiky rozšíření a pro poskytování pobídek zemím k pokračování v dalekosáhlých reformách. Zároveň je důležité, aby členské státy společně s orgány EU vedly diskusi založenou na dostatečných informacích o politických, hospodářských a sociálních dopadech politiky rozšíření. Hrají zásadní úlohu v poskytování informací o politice rozšíření občanům, a informují je tak o jeho výhodách, včetně významného přispění k míru, bezpečnosti a prosperitě, a rozptylují obavy, které mohou pociťovat.

II. KLÍČOVÉ VÝZVY

V tomto sdělení Komise zdůrazňuje řadu klíčových výzev, kterým čelí země západního Balkánu a Turecko: správa ekonomických záležitostí a konkurenceschopnost; právní stát; fungování institucí zaručujících demokracii; základní práva a, v případě západního Balkánu, překonání dědictví minulosti. Tyto výzvy mají zásadní význam pro kodaňská kritéria a podmínky procesu stabilizace a přidružení. Opatření pro řešení těchto problémů se rovněž vzájemně podporují. Například prosazování právního státu a zaručení základních práv zvyšují právní jistotu a společně s hlubší regionální integrací významně přispívají k podpoře hospodářského rozvoje a konkurenceschopnosti.

a) Správa ekonomických záležitostí a konkurenceschopnost

V uplynulých třech letech EU výrazně posílila správu ekonomických záležitostí. V evropském semestru koordinují členské státy fiskální a strukturální politiku před tím, než příslušné parlamenty přijmou své vnitrostátní rozpočty. Nástroje hospodářského dialogu se zeměmi zapojenými do procesu rozšíření se postupně přizpůsobují novým výzvám a mechanismům koordinace v EU. Země již byly vyzvány, aby kladly větší důraz na udržitelnost vnější pozice a na hlavní strukturální překážky růstu. V současné době je důležité, aby se hlavní nástroje EU lépe odrážely v hospodářském dialogu, vzhledem k tomu, jak jsou země procesu rozšíření hospodářsky a finančně integrované do EU.

EU představuje místo určení pro přibližně 60 % vývozu ze zemí západního Balkánu. EU je také největším poskytovatelem přímých zahraničních investic (PZI). S výjimkou Turecka jsou banky z EU převažující složkou finančního sektoru. Přístup na jednotný trh EU se zbožím a službami je významným nástrojem pro růst. Oživení v EU bude mít rovněž kladný dopad zejména na země západního Balkánu. Podle poslední prognózy Komise by země západního Balkánu měly v roce 2013 růst o 2 %. Prognóza pro Turecko je 3,2 %, což ukazuje návrat k vyššímu tempu růstu po relativním poklesu v roce 2012.

Mírné oživení v oblasti západního Balkánu není zárukou pro udržitelný růst a konvergenci. Ve všech zemích zapojených do procesu rozšíření přetrvávají značné problémy v oblasti hospodářských reforem, konkurenceschopnosti a vytváření pracovních míst:

- Zatímco Turecko je fungujícím tržním hospodářstvím, žádná země západního Balkánu zapojená do procesu rozšíření tohoto statusu nepožívá.
- Musí být výrazně posíleny systémy řízení veřejných financí s cílem snížit riziko podvodů a korupce.
- Je třeba podstatně zlepšit právní stát s cílem zajistit větší právní jistotu pro hospodářské subjekty a zvýšit důvěru investorů.
- Je třeba učinit ze strukturálních reforem prioritu a posílit konkurenceschopnost v zájmu podpory fiskální konsolidace, řešení vysoké vnější nerovnováhy a rovněž vysoké nezaměstnanosti ve všech zemích, jež v regionu západního Balkánu přesahuje v průměru 20 %. Existují značné regionální rozdíly v jednotlivých zemích, přičemž vyšší míra chudoby je ve venkovských oblastech.

Navrhuje se nový přístup, který pomůže zemím zapojeným do procesu rozšíření nejprve v řešení hospodářských základů a v dodržení ekonomických kritérií. Země budou vyzvány, aby posílily hospodářskou politiku a její řízení koordinovaným vypracováním vnitrostátní strategie hospodářské reformy, která zahrnuje dva prvky – makroekonomický a fiskální program a program týkající se strukturálních reforem a konkurenceschopnosti. Ty budou předmětem jak dvoustranných, tak mnohostranných dialogů s danými zeměmi:

- Makroekonomický a fiskální program bude i nadále řešen prostřednictvím stávajících nástrojů, zejména předvstupními hospodářskými programy pro kandidátské země a hospodářskými a fiskálními programy pro potenciální kandidátské země. V zájmu posílení dohledu bude Rada ECOFIN na společném zasedání s kandidátskými zeměmi vyzvána, aby poskytla cílenější politické pokyny prostřednictvím doporučení pro jednotlivé země a aby provedla každoroční hodnotící přezkum provádění politiky.
- Lze považovat za nový prvek, že tyto země budou požádány, aby vypracovaly program týkající se strukturálních reforem a konkurenceschopnosti. Tyto programy budou vypracovány souběžně s fiskálními programy, budou však posléze přezkoumány v kontextu příslušných orgánů dohody o stabilizaci a přidružení, zejména v oblastech průmyslu, hospodářské soutěže, vnitřního trhu, výzkumu, vzdělávání, dopravy, energetiky a životního prostředí. Kromě toho Komise na základě podzimní zprávy o pokroku poskytne jasné pokyny pro reformy, které jsou zapotřebí k dosažení dalšího pokroku při plnění ekonomických kritérií.

Komise se rovněž zapojí do dialogu o řízení veřejných financí se zeměmi zapojenými do procesu rozšíření, které mimo jiné budou podporovat pokrok při plnění ekonomických

kritérií. Země budou muset vypracovat akční plány v této oblasti, které budou monitorovány Komisí. Pokrok na cestě k efektivnímu řízení veřejných financí rovněž poskytne možnost odvětvové rozpočtové podpory, jak je stanoveno v rámci NPP II.

Komise bude pokračovat v tomto přístupu v úzké spolupráci s příslušnými mezinárodními finančními institucemi a v této oblasti bude poskytovat komplexní regionální technickou pomoc. Doporučení Komise týkající se ekonomických kritérií nabídnou pokyny, pokud jde o rozsah této technické pomoci.

Ostatní opatření na podporu konkurenceschopnosti, investic, růstu a zaměstnanosti

Podpora Komise zaměřená na udržitelný hospodářský rozvoj v zemích západního Balkánu přesahuje rámec makroekonomické stabilizace a dosažení statusu fungujícího tržního hospodářství. Komise od počátku krize trvá na tom, že je třeba učinit více pro řešení obtížné socioekonomické situace, zejména vysoké nezaměstnanosti. Komise rovněž zdůraznila, že je třeba podporovat investice do infrastruktury v oblasti západního Balkánu. Přeshraniční dopravní, energetické a komunikační sítě jsou málo rozvinuté. Vzhledem k velikosti ekonomik zemí západního Balkánu má užší integrace zásadní význam. Regionální hospodářská spolupráce byla uznána za příležitost pro růst a za základ pro politickou spolupráci a dobré sousedské vztahy. Tento cíl by dále podpořila plánovaná liberalizace služeb ve Středoevropské zóně volného obchodu (CEFTA). Rozvoj lidského a fyzického kapitálu ve venkovských oblastech a dále přijetí norem EU v zemědělsko-potravinářském odvětví přispěje ke konkurenceschopnosti regionálního zemědělského odvětví.

Komise již zahájila nový dialog o programu reforem v oblasti zaměstnanosti a v sociálních otázkách s Tureckem a Srbskem. Dialogy s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií a s Černou Horou budou následovat. Socioekonomická situace v potenciálních kandidátských zemích je náročnější než v kandidátských zemích a bude nutná další podpora pro vybudování správních kapacit v zájmu usnadnění účasti v novém procesu. Potenciální kandidátské země budou postupně vyzvány k novému dialogu. V roce 2014 bude plánována komplexní technická pomoc s důrazem na potenciální kandidátské země. S cílem snížit nedostatky v oblasti dovedností a zlepšit vzdělávací systémy bude Komise nadále vyvíjet platformu pro vzdělávání a odbornou přípravu na západním Balkáně.

Pod záštitou Rady pro regionální spolupráci se regionální skupiny zřízené podle Soluňské agendy začaly zabývat prioritami strategie Evropa 2020. Regionální strategie 2020 se nyní vypracovává. Je třeba učinit více pro zvýšení povědomí a kapacit regionálních skupin, které jsou v současné době rozptýlené, aby mohly provádět pravidelná vzájemná hodnocení a vydávat doporučení. Rada pro regionální spolupráci bude muset vytvořit veřejný mechanismus sledování. Zjištěními skupin a mechanismu sledování se bude Komise zabývat ve svém hospodářském dialogu a v procesu programování NPP.

Reformy, které vedou ke splnění ekonomických kritérií, bude rovněž podporovat investiční rámec pro západní Balkán. Investiční rámec pro západní Balkán hraje stále významnější úlohu, jež usnadňuje přípravu a podporu těch investic, které jsou velmi potřebné pro posílení růstu a tvorbu pracovních míst. V rámci investičního rámce pro západní Balkán podporují Komise, bilaterální dárce a mezinárodními finančními institucemi 4 miliardami EUR ročně investice v oblasti dopravy, energetiky, životního prostředí, změny klimatu, sociálního sektoru i rozvoje soukromého sektoru a rozvoje malých a středních podniků, přičemž Komise spolufinancuje západobalkánskou platformu pro malé a střední podniky, jejímž cílem je zlepšit přístup těchto podniků k financování prostřednictvím záruk a rizikového kapitálu.

Lepší dopravní a energetické propojení mezi EU a zeměmi zapojenými do procesu rozšíření bude klíčovou prioritou pro podporu udržitelného hospodářského růstu, zaměstnanosti, obchodu a kulturní výměny. Komise zdůrazňuje význam dalšího rozvoje transevropské energetické infrastruktury a spolupráce s Energetickým společenstvím. Nadcházející Smlouva o Dopravním společenství bude podporovat integraci trhů pozemní dopravy a infrastruktury a zároveň bude pomáhat zemím západního Balkánu při zavádění norem EU v oblasti pozemní dopravy. Komise přezkoumala transevropské sítě EU v oblasti dopravy (TEN-T) a energie (TEN-E) s cílem zlepšit spojení se zeměmi, na něž se vztahují politiky rozšíření a sousedství. V tomto smyslu Komise přijala seznam projektů společného zájmu pro rozvoj transevropské energetické infrastruktury. Během nadcházejícího zasedání Rady ministrů Energetického společenství by měl být přijat seznam projektů v zájmu Energetického společenství.

Bude posílena spolupráce s Tureckem, v neposlední řadě s ohledem na jeho strategickou polohu a potenciál jako klíčového bodu pro dodávky energie. V roce 2013 Turecko ratifikovalo dohodu o transanatolském plynovodu, jehož cílem je napojení na transadriatický plynovod a zajištění přívodu zemního plynu do EU z oblasti Kaspického moře přes Turecko. V této souvislosti by posílení spolupráce v oblasti energetiky mezi EU a Tureckem, jakož i příslušný pokrok v přístupových jednáních, usnadnil další pokrok směrem k propojení a integraci trhů s energií EU a Turecka. Komise se zájmem očekává hodnocení ze strany Světové banky, které přezkoumává celní unii mezi EU a Tureckem. Toto hodnocení, jež zadala Evropská komise, bude obsahovat doporučení ke zlepšení její funkčnosti a možnému rozšíření její působnosti.

Na podporu práce na výše uvedené problematice Komise:

- Vyzve země zapojené do procesu rozšíření, aby vypracovaly vnitrostátní strategii hospodářských reforem, která zahrnuje dva prvky – stávající makroekonomický a fiskální program a nový program týkající se strukturálních reforem a konkurenceschopnosti. Výsledkem postupu budou doporučení pro jednotlivé země a jasné pokyny pro opatření potřebná k dosažení dalšího pokroku na cestě k fungujícímu tržnímu hospodářství a ke zlepšení konkurenceschopnosti.
- Zahájí se zeměmi dialog o nezbytných požadavcích pro splnění norem řízení veřejných financí a připraví základ pro možnou rozpočtovou podporu v rámci NPP.
- Poskytne komplexní technickou pomoc v úzké spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi.

V období 2007–2013 bylo poskytnuto až 190 milionů EUR v rámci předvstupní pomoci k posílení institucionálních kapacit vlád v oblastech, jako je řízení veřejných finančních prostředků, hospodářské a fiskální politiky a statistiky a rovněž institucionální kapacity národních bank.

Prostřednictvím NPP II bude Komise i nadále podporovat reformy, jež povedou k plnění ekonomických kritérií a k sociálně-ekonomickému rozvoji, mimo jiné prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán, přičemž prioritou bude zlepšení dopravního a energetického propojení mezi EU a zeměmi zapojenými do procesu rozšíření, a poskytovat technickou pomoc na podporu správy ekonomických záležitostí, dialogu o zaměstnanosti a sociálních otázkách, cílů Rady pro regionální spolupráci týkajících se regionální strategie 2020 a zemědělství a rozvoje venkova.

b) Právní stát

Právní stát je jednou ze základních hodnot, na nichž je založena EU. Ochrana hodnot, jako je právní stát, je úkolem Evropské unie od jejích počátků až do posledního rozšíření. Právní stát zůstává pro EU prioritou a stojí v **jádro procesu přistoupení** jako hlavní pilíř kodaňských politických kritérií. Země, které chtějí vstoupit do Unie, musí již od samého začátku zavést a podporovat řádné fungování klíčových institucí nezbytných pro zajištění právního státu. Právní stát podporuje podnikatelské prostředí, které zajistí právní jistotu pro hospodářské subjekty a stimuluje investice, vytváření pracovních míst a růst. Boj proti organizované trestné činnosti a korupci má zásadní význam pro boj proti pronikání trestné činnosti do politických, právních a ekonomických systémů. Ve většině zemí zapojených do procesu rozšíření existuje potřeba inkluzivních, transparentních a ambiciózních reforem soudnictví, které zajistí nezávislé, nestranné, účinné a odpovědné soudní systémy. Zvláštní pozornost je třeba věnovat otázce jmenování, hodnocení a disciplinárnímu řízení u soudců. Je rovněž nutné zavést silnější rámce pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti, jež jsou i nadále závažným problémem v mnoha zemích zapojených do procesu rozšíření. V této oblasti je třeba vyvinout úsilí k zajištění trvalých a podstatných výsledků na základě účinného, efektivního a nestranného vyšetřování, stíhání a soudního rozhodování v případech na všech úrovních, včetně korupce na vysoké úrovni.

Proces **liberalizace vízového režimu** podnítil země západního Balkánu k přijetí zásadních opatření s cílem reformovat ty aspekty, jež jsou nejbližší procesu liberalizace vízového režimu. Tyto reformy posílily vnitřní správu. Země musí zintenzivnit úsilí o upevnění těchto reforem a provádět opatření k předcházení zneužívání liberalizace vízového režimu, jak je uvedeno a doporučeno Komisí v jejích zprávách o monitorování v období po liberalizaci vízového režimu. Komise představí čtvrtou takovou zprávu do konce roku 2013. Otázkami migrace a správy hranic se budou i nadále zabývat příslušná fóra, např. v rámci dohody o stabilizaci a přidružení, a to včetně kapitoly 24 týkající se práva, svobody a bezpečnosti.

Provádí se **nový přístup k přístupovým jednáním** o soudnictví a základních právech a právu, svobodě a bezpečnosti. Na základě získaných zkušeností zavádí nový přístup nutnost dosáhnout v průběhu celého procesu přesvědčivých výsledků při provádění reforem. Zabývání se těmito oblastmi již na počátku jednání poskytuje zemím zapojeným do procesu rozšíření maximální dobu pro zajištění toho, aby reformy byly hluboce zakořeněné a nevratné. Nový přístup se uplatňuje při jednáních s *Černou Horou*, přičemž byly připraveny komplexní akční plány jako základ pro zahájení jednání o těchto kapitolách. V návaznosti na výzvu Evropské rady z června 2013 je nový přístup plně integrován do rámce pro jednání pro *Srbsko* a právě probíhá prověrka kapitol 23 a 24.

Právní stát je rovněž klíčovým tématem **ve vztazích EU s dalšími zeměmi zapojenými do procesu rozšíření**. Dialog Komise na vysoké úrovni o otázce přistoupení s *Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií* i nadále řeší otázky právního státu. Řada klíčových priorit stanoviska Komise z roku 2010, v němž jsou stanoveny podmínky pro zahájení přístupových jednání s *Albánií*, se týká právního státu. Komise podporuje reformu soudnictví prostřednictvím strukturovaného dialogu o oblasti práva s *Bosnou a Hercegovinou* a zároveň vede strukturovaný dialog o otázkách právního státu s *Kosovem*, zaměřený na boj proti organizované trestné činnosti a korupci a na reformu soudního systému. Právní stát je také prioritou v rámci pozitivního programu s *Tureckem*.

Na podporu práce na výše uvedené problematice Komise:

- Bude realizovat nový přístup ke kapitolám týkajícím se soudnictví a základních práv a práva, svobody a bezpečnosti s Černou Horou a Srbskem a nadále bude upřednostňovat právní stát prostřednictvím cílených dialogů s ostatními zeměmi zapojenými do procesu rozšíření.
- Zajistí koordinaci s příslušnými evropskými agenturami, (zejména s Europolem, Eurojustem a Frontexem) a podpoří posílení spolupráce mezi těmito agenturami a zeměmi zapojenými do procesu rozšíření, včetně uzavření operativních dohod s Europolem.
- Posílí podporu reforem souvisejících s právním státem prostřednictvím NPP II na vnitrostátní i na regionální úrovni, k upevnění reforem v těchto klíčových oblastech a k zajištění účinné výměny osvědčených postupů při vykazování výsledků v oblasti boje proti organizované trestné činnosti a korupci.

V období 2007–2013 bylo poskytnuto více než 800 milionů EUR předvstupní pomoci na zlepšení soudnictví, nezávislosti soudů, boje proti korupci a organizované trestné činnosti, jakož i správy hranic a bezpečnosti. **Prostřednictvím NPP II** budou vypracovány odvětvové strategie se zvláštním zaměřením na rozvoj nezávislého, efektivního a profesionálního soudnictví a na podporu vytvoření silného rámce na vnitrostátní a regionální úrovni a vykazování výsledků v boji proti korupci a organizované trestné činnosti. To zahrnuje preventivní opatření a poskytování účinných právních a vyšetřovacích nástrojů donucovacím orgánům, zejména kapacity pro vedení finančních šetření.

c) Fungování institucí zaručujících demokracii

Kodaňská politická kritéria vyžadují, aby kandidátské země dosáhly stability institucí, které zaručují demokracii. Řádné fungování hlavních institucí, jako je vnitrostátní parlament, vláda nebo veřejná správa, má zásadní význam. Ve většině zemí zapojených do procesu rozšíření musí být prioritou transparentnost, odpovědnost a účinnost institucí a orgánů veřejné správy, včetně většího důrazu na potřeby občanů a podniků. Je třeba posílit participativní demokracii a vytvořit vnitrostátní platformy pro reformy související s EU, aby bylo mezi stranami a občanskou společností dosaženo konsenzu o podpoře hlavních reforem. Země rovněž musí najít vhodnou rovnováhu mezi **ústřední vládou, regionálními a místními samosprávami**, která by nejlépe podporovala provádění reforem a poskytování služeb občanům. Zásadní význam má též úloha místních a regionálních orgánů v procesu sbližování s právními předpisy EU a při případném uplatňování pravidel EU.

Demokratické instituce zůstávají nestabilní v několika zemích zapojených do procesu rozšíření. Chybí zde kultura dosahování konsenzu, přičemž úloha **vnitrostátních parlamentů** není nedostatečně rozvinutá. Demokracie nespočívá pouze v uspořádání svobodných a spravedlivých voleb. Její podstatou jsou silné a odpovědné instituce a participační procesy, soustředěné kolem vnitrostátních parlamentů. Parlamentní přezkum je často ohrožován nadměrným používáním naléhavých postupů u právních předpisů, slabými systémy a postupy parlamentních výborů a nedostatečnými konzultacemi zúčastněných stran s minimálními poznatky odborníků.

Volby jsou příliš často vnímány jako příležitost pro získání politické kontroly nad státními orgány, která značně přesahuje běžné legitimní předání politické moci spojené se změnou vlády. V mnoha případech jsou i relativně druhořadé pozice ve veřejné správě prakticky zpolitizovány. To oslabuje schopnosti i odpovědnost správních orgánů. Je nezbytně nutná

reforma veřejné správy, včetně profesionalizace a depolitizace veřejné služby. Zásadní význam má začlenění meritokratického principu, boj proti korupci a zajištění přiměřených správních postupů, včetně těch, které se týkají lidských zdrojů.

Občanská společnost a občané a zejména mladí lidé jsou příliš často vyloučeni ze světa každodenní politiky. Musí být dále rozvíjen dialog mezi subjekty s rozhodovací pravomocí a zúčastněnými stranami. Důležitým prvkem každého demokratického systému je občanská společnost se silným postavením. Posiluje politickou odpovědnost a sociální soudržnost, prohlubuje porozumění a začleňování reformem souvisejících s přistoupením a podporuje usmíření ve společnostech rozdělených konfliktem. V některých případech je třeba rozvinout příznivější a vstřícnější prostředí, které zlepšuje podmínky pro politický dialog a nestranné informace pro rozhodovací proces s podporou kvalitních statistických údajů poskytnutých nezávislými vnitrostátními statistickými orgány. Musí být zajištěna nezávislost a efektivita klíčových subjektů, např. **veřejného ochránce práv** a **státních kontrolních orgánů**, a musí být odpovídajícím způsobem sledována jejich doporučení.

Na podporu práce na výše uvedené problematice Komise:

- Bude intenzivněji spolupracovat s mezinárodními organizacemi, jako je Rada Evropy, OBSE/ODIHR a OECD (SIGMA), na podpoře volební a parlamentní reformy; bude i nadále podporovat meziparlamentní spolupráci mezi vnitrostátními parlamenty regionu a parlamenty členských států EU a Evropským parlamentem.
- Zvýší prioritu reformy veřejné správy v procesu přistoupení, a to se zvláštním důrazem na transparentnost, depolitizaci a meritokratické postupy přijímání zaměstnanců.
- Více se zaměří na občanskou společnost, včetně budování kapacit a podpory vytváření příznivého prostředí pro její rozvoj a většího zapojení zúčastněných stran do reformy, a to i prostřednictvím větší transparentnosti činnosti a výdajů veřejných orgánů.
- Bude podporovat širokou účast v procesu přistoupení, přičemž naváže na pozitivní příklad Černé Hory, a maximální transparentnost při manipulaci s příslušnými dokumenty.

V období 2007–2013 bylo poskytnuto více než 30 milionů EUR předvstupní pomoci mimo jiné na posílení kapacity vnitrostátních parlamentů, veřejných ochránců práv a vnitrostátních kontrolních orgánů. Ve stejném období byla poskytnuta pomoc organizacím občanské společnosti ve výši téměř 190 milionů EUR z NPP a více než 35 milionů EUR z evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR). **Prostřednictvím NPP II** podpoří Komise posilování demokratických institucí, řádnou správu věcí veřejných, včetně veřejných ochránců práv, a reformu veřejné správy, včetně twinningových projektů ve výše zmíněných oblastech. Komise také prozkoumá možnosti účasti a další podpory příští generace tvůrců politik, úředníků a vedoucích činitelů, mimo jiné prostřednictvím cílenějších programů návštěv a případného stipendijního programu EU. Komise bude rovněž nadále podporovat budování kapacit občanské společnosti, kromě jiného prostřednictvím nástroje pro podporu občanské společnosti, a zajistí občanské společnosti posílenou úlohu při strategickém programování NPP II.

d) Základní práva

Občanská, politická, sociální a hospodářská práva, jakož i práva osob náležejících k menšinám, představují závažný problém ve většině zemí zapojených do procesu rozšíření. Základní práva jsou v zemích zapojených do procesu rozšíření obecně zaručena zákonem,

v mnoha případech však nejsou v praxi uplatňována. Je třeba udělat více pro zlepšení postavení žen a zajištění rovnosti žen a mužů, pro uplatňování práv dítěte a pro podporu lidí se zdravotním postižením.

V několika zemích zapojených do procesu rozšíření zůstává velmi problematická otázka svobody projevu. Národnostní menšiny, zejména Romové, čelí mnoha obtížím, a to navzdory existenci právních rámců podporujících jejich práva. Je důležité konsolidovat ucelený rámec pro boj proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie v oblastech, jako jsou audiovizuální média, sport, politika, vzdělávání a internet. Velmi rozšířená je také diskriminace na základě sexuální orientace. Tyto zranitelné skupiny rovněž čelí nepřátelství ze strany společnosti, jež může přerůst v projevy nenávisti, násilí a zastrašování.

Ve svém letošním sdělení klade Komise zvláštní důraz na svobodu projevu, situaci Romů a postavení lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální menšiny (LGBTI osob). Komise na těchto otázkách základních práv úzce spolupracuje s příslušnými mezinárodními a regionálními organizacemi, zejména s Radou Evropy a OBSE. Komise navrhuje, aby se kandidátské země účastnily jako pozorovatelé Agentury Evropské unie pro základní práva, a to s ohledem na podporu jejich úsilí o zajištění plného dodržování základních práv.

- Svoboda projevu

Komise ze svobody projevu a sdělovacích prostředků učinila prioritu v procesu přistoupení k EU a v oblasti finanční a technické podpory. V červnu 2013 uspořádala Komise společně s Evropským parlamentem **konferenci Speak-Up!2**, jíž se zúčastnily stovky významných zúčastněných stran z řad sdělovacích prostředků, občanské společnosti a vnitrostátních orgánů.

Země zapojené do procesu rozšíření se ve většině případů vyznačují existencí pluralitních mediálních krajín. Nicméně na konferenci Speak-Up!2 se potvrdilo, že je třeba naléhavě řešit řadu důležitých problémů. Případy **násilí a zastrašování novinářů** představují přetrvávající problém, jenž vede k autocenzuře. Orgány musí zintenzivnit své úsilí při vyšetřování nových a předchozích případů a zajistit, aby byly na pachatele uplatňovány odrazující sankce. Dekriminalizací **očerňování** byl učiněn významný krok k ochraně svobodného a kritického zpravodajství v jihovýchodní Evropě. Pronásledování novinářů ovšem pokračuje. Je nutné rozvíjet soudnictví a vyškolit zaměstnance soudů s cílem zabránit zneužívání státní moci.

Závažným problémem zůstává vměšování politiky do nezávislosti sdělovacích prostředků. Je zapotřebí více úsilí k zajištění politické a finanční nezávislosti **veřejnoprávních vysílacích organizací** v zemích západního Balkánu. Toho lze nejlépe dosáhnout udržitelným financováním a transparentními pravidly pro jmenování členů správní rady a pevným závazkem ze strany členských států k potřebným reformám. Ve většině zemí zapojených do procesu rozšíření **regulační agentury** nefungují uspokojivě. Kromě toho neexistuje funkční **samoregulace sdělovacích prostředků** a sdělovací prostředky musí vynaložit více úsilí ke zlepšení své vnitřní správy. Je rovněž nutné řešit **neformální ekonomický tlak na sdělovací prostředky**, mimo jiné prostřednictvím **transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků**, jež zabraňuje jejich nadměrné koncentraci, a transparentních pravidel pro zadávání zakázek týkajících se propagace vlády. Rovněž je třeba ve sdělovacích prostředcích řádně uplatňovat právní předpisy v oblasti pracovního práva.

Na podporu práce na výše uvedené problematice Komise:

- Bude prostřednictvím našich pravidelných politických dialogů se zeměmi zapojenými do procesu rozšíření podporovat svobodu projevu a sdělovacích prostředků a zdůrazňovat její význam pro členství v EU.
- Zajistí, aby svoboda projevu a sdělovacích prostředků byla stále řešena jako priorita prostřednictvím kapitoly 23 o soudnictví a základních právech a kapitoly 10 o informační společnosti a médiích.
- Bude udělovat cenu za vynikající výsledky v oblasti investigativní žurnalistiky počínaje rokem 2014.

V období 2007–2013 bylo poskytnuto více než 27 milionů EUR předvstupní pomoci, jejímž cílem bylo usnadnit zemím řešení problémů týkajících se svobody projevu. **Prostřednictvím NPP II** vypracuje Komise dlouhodobý výhled finanční pomoci EU v oblasti svobody projevu, a to i ve spolupráci s klíčovými partnery (např. Radou Evropy, OBSE, OECD).

- Romové

V Evropě žije přibližně 10 až 12 milionů Romů, z nichž asi 4 miliony jsou v Turecku a milion na západním Balkáně. V celé Evropě **představuje situace většiny romských komunit závažný problém**. Romové jsou velmi často oběťmi rasismu, diskriminace a sociálního vyloučení a žijí v extrémní chudobě, přičemž se jim nedostává v dostatečné míře přístupu ke zdravotní péči, vzdělávání a odborné přípravě, bydlení a zaměstnání. S ohledem na obtížné podmínky, jimž čelí, ve vysokém počtu opouštějí region a žádají o azyl v mnoha zemích EU. Většina těchto žádostí se nakonec nesetká s úspěchem. Tato situace není udržitelná.

Od roku 2011 existuje rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů. Cíle a zásady tohoto rámce kladou důraz na omezování chudoby, sociálního vyloučení a diskriminace Romů a jsou stejně relevantní pro země zapojené do procesu rozšíření, kde je třeba vyvinout větší úsilí pro usnadnění sociálního a hospodářského začleňování Romů a pro rozvoj a zajištění náležitého provádění, sledování a monitorování **vnitrostátních strategií integrace Romů**. Začleňování Romů se musí stát vnitrostátní prioritou, a to nejen ve strategických dokumentech, ale i při skutečném závazku v této oblasti, včetně opatření ke zlepšení přístupu ke **vzdělávání**, na podporu **zaměstnanosti** a zlepšení situace v oblasti **zdraví a bydlení**, zejména s cílem zajistit přístup k veřejně dostupným službám, jako jsou dodávky vody a elektřiny. Dále je třeba řešit otázku **občanskoprávní dokumentace** a evidence Romů.

Začleňování Romů je stále klíčovým cílem, a nebudou-li přijata důraznější opatření, bude přerůstat ve stále větší politický problém. To vyžaduje koordinovaný přístup založený na silné **politické vůli** na všech úrovních, zvláště **obecních orgánů** a vlád dotčených zemí, stejně jako změnu způsobu myšlení u většinové populace. **Vedoucí představitelé Romů** rovněž musí sehrát svou úlohu tím, že budou podporovat vyšší míru evidence obyvatel, zajistí účast na povinné školní docházce a aby Romové neodcházeli žádat o azyl do jiných zemí. Místní orgány musí být ochotné prosazovat školní docházku a řešit odmítání společného vyučování většinou obyvatelstva, například spojením sociálních dávek se školní docházkou.

Komise úzce spolupracuje s každou zemí zapojenou do procesu rozšíření s cílem přezkoumat pokrok v provádění klíčových závazků přijatých na podporu dalšího začleňování romské komunity. Je třeba uvést do většího souladu podporu Romů v zemích zapojených do procesu rozšíření s probíhajícím úsilím na úrovni EU.

Na podporu práce na výše uvedené problematice Komise:

- Bude podporovat a usnadňovat zasedání navazující na semináře z roku 2011, přičemž bude přísně sledovat provádění praktických závěrů prostřednictvím státních monitorovacích výborů.
- Navýší a lépe zacílí financování z NPP prostřednictvím „nástroje“ pro romskou problematiku k financování opatření dohodnutých na vnitrostátních seminářích, a to při posílení spolupráce s jinými mezinárodními organizacemi.
- Uspořádá v roce 2014 v Bruselu konferenci zaměřenou na romskou problematiku, na níž se bude projednávat další postup, včetně cen udělovaných nevládním organizacím za inovační a úspěšné projekty v oblasti začleňování Romů.

V období 2007–2013 bylo poskytnuto více než 100 milionů EUR předvstupní pomoci na podporu sociálního začleňování a integrace Romů v zemích zapojených do procesu rozšíření, včetně bydlení. **Prostřednictvím NPP II** Komise lépe zacílí finanční prostředky a posílí strategickou spolupráci s externími zúčastněnými stranami, přičemž stanoví osvědčené postupy, z nichž bude vycházet. Upřednostněny budou projekty, které mají přímý dopad na životy jednotlivých Romů, se zvláštním zaměřením na vzdělávání a sociální začleňování.

- **Lesbická, gay, bisexuální, transgenderová a intersexuální menšina (LGBTI)**

Homofobie, diskriminace a nenávislně motivované trestné činy na základě sexuální orientace a genderové identity jsou na západním Balkáně a v Turecku stále rozšířeným jevem. To je zapříčiněno částečně existencí neúplných legislativních rámců, ale také nejednotným prováděním platných právních předpisů. Porušování práv zahrnuje diskriminaci např. v oblastech zaměstnání a vzdělávání, selhání některých orgánů, pokud jde o prosazování svobody projevu a shromažďování, projevy nenávisti, zastrašování a fyzického násilí a dokonce i vraždy.

V červnu 2013 přijala EU pokyny pro podporu a ochranu veškerých lidských práv LGBTI menšiny s cílem poskytnout vodítko pro vnější činnosti EU v této oblasti. Úspěšná strategie v této oblasti v zemích zapojených do procesu rozšíření vyžaduje silné politické odhodlání příslušných vlád, místních orgánů a donucovacích orgánů, jakož i ze strany EU. Orgány v zemích zapojených do procesu rozšíření mohou hrát klíčovou úlohu pro změnu způsobu myšlení v celé společnosti, pokud jde o otázku LGBTI menšiny. Ten je často v nejlepším případě ambivalentní a v nejhorším případě nepřátelský.

Existuje naléhavá potřeba rozšířit **antidiskriminační právní předpisy** v Turecku a v Bývalé jugoslávské republice Makedonii, aby do své působnosti zahrnuly oblast sexuální orientace a genderové identity. Ve většině zemí je stále třeba zavést **právní předpisy proti nenávislně motivovaným trestným činům**. Je nutná odborná příprava pracovníků donucovacích orgánů, úřadů veřejných ochránců práv, soudců a odborníků v oblasti sdělovacích prostředků, aby se zvýšilo povědomí o nových právních předpisech, **zajistilo jejich řádné provádění** a přispělo k rostoucímu porozumění. Země musí uplatňovat **přístup nulové tolerance vůči projevům nenávisti, násilí a zastrašování** a v první řadě podniknout příslušné kroky k vyřešení případů z minulosti a být připraveny rázně zakročit u nových případů v budoucnosti. Země musí přijmout opatření pro **boj proti stereotypům a nesprávným informacím**, a to i ve vzdělávacím systému. Nelze se odvolávat na náboženské nebo kulturní hodnoty a obhajovat jimi jakoukoli diskriminaci. Je třeba chránit svobodu shromažďování a projevu, mimo jiné

prostřednictvím vhodného přístupu k pochodům hrdosti, a to i v Srbsku, kde byl bohužel letošní pochod již třetím rokem zakázán z bezpečnostních důvodů.

Na podporu práce na výše uvedené problematice Komise:

- Zvýší politickou podporu a zviditelnění mimo jiné tím, že zajistí, aby se touto problematikou systematicky zabývala příslušná fóra se zeměmi zapojenými do procesu rozšíření, jakož i přístupová jednání, aby byly stanoveny jasnější politické priority a zlepšeno sledování a následná opatření.
- Uspořádá v roce 2014 konferenci na vysoké úrovni týkající se problematiky LGBTI, jejímž cílem bude vyhodnotit aktuální stav a dosažený pokrok, sdílet osvědčené postupy a přijmout praktické závěry.
- Zlepší strategickou spolupráci s externími zúčastněnými stranami (mezinárodní organizace a občanská společnost).

V období 2007–2013 bylo poskytnuto více než 2,5 milionu EUR na zvláštní podporu problematiky LGBTI osob, a to prostřednictvím NPP i EIDHR. **Prostřednictvím NPP II** Komise lépe zacílí prostředky financování na zvýšení povědomí a tolerance, včetně odborné přípravy pracovníků příslušných veřejných orgánů, včetně soudců a policie, a cílených kampaní a dalších iniciativ (pracovní semináře, akce). Komise bude koordinovat svou pomoc v této oblasti, zejména s Radou Evropy a OBSE.

e) Řešení dvoustranných sporů a překonávání dědictví minulosti

Historická dohoda mezi Bělehradem a Prištinou z letošního dubna vytváří podmínky pro společnou evropskou budoucnost pro obě strany. Nabízí nový pohled na jiné dvoustranné spory a ukazuje, čeho lze s přispěním politické vůle, odvahy a podpory ze strany EU dosáhnout. Po četných jednáních na vysoké úrovni uskutečněných s přispěním EU uzavřely dne 19. dubna Srbsko a Kosovo „První dohodu o zásadách pro narovnání vztahů“, kterou v květnu doplnil ucelený plán provádění s jasným harmonogramem do konce roku 2013. Tím se otevřela cesta pro to, aby se rozhodnutím Evropské rady zahájila přístupová jednání se Srbskem a aby Rada schválila směrnice pro jednání o dohodě o stabilizaci a přidružení s Kosovem.

Rovněž bylo dosaženo pokroku v oblasti **dvoustranných sporů** jinde v tomto regionu, přičemž se zlepšily dobré sousedské vztahy, což je zásadní prvek procesu stabilizace a přidružení. Srbsko a Bosna a Hercegovina zintenzivnily kontakty, srbský prezident se veřejně omluvil za zločiny spáchané v Bosně a Hercegovině a objevily se nové, konstruktivnější nálady ve vztazích mezi Srbskem a Chorvatskem. Pokračovaly dvoustranné a mnohostranné kontakty mezi zeměmi regionu i v citlivých oblastech, jako jsou válečné zločiny, otázka návratu uprchlíků, organizovaná trestná činnost a policejní spolupráce. Bylo podepsáno několik dohod mezi státními zástupci pro válečné zločiny, např. mezi Bosnou a Hercegovinou a Chorvatskem i Srbskem. Překážky ve vydávání osob se řeší. Zástupci prezidentů Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, Černé Hory, Srbska a Kosova se sešli v září, aby poprvé diskutovali o statutu iniciativy RECOM pro pravdu a usmíření. Dohodli se na cílech a hlavní úloze této iniciativy. Regionální projekt bydlení v rámci sarajevského procesu provádí Chorvatsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina a Černá Hora.

Dosažený pokrok je třeba upevnit. Mnoho dvoustranných problémů zůstává nevyřešených, i pokud jde o menší problémy, které vznikly po rozpadu bývalé Jugoslávie, například

vymezení hranic. Zásadně protichůdné pohledy na nedávnou historii zatěžují vztahy, stejně jako existence problémů mezi etniky. Političtí a další významní činitelé musí prokázat větší odpovědnost a zaujmout silnější postoj, aby odsoudili projevy nenávisti a jiné projevy nesnášenlivosti, jakmile k nim dojde. Je třeba vyvinout další úsilí, aby se pachatelé válečných zločinů zodpovídali ze svých činů, aby se vyřešily nedořešené problémy týkající se uprchlíků a vnitřně vysídlených osob a normalizovaly vztahy týkající se situace menšin. Pokrok v oblasti nezvěstných osob není dostatečný.

Spory mezi různými etniky a spory ohledně statutu i nadále brání fungování orgánů v rámci států, zejména v Bosně a Hercegovině, a zpomalují tak reformní proces. Obtížné etnické problémy lze úspěšně řešit dialogem a kompromisem, jak o tom svědčí dohoda mezi Srbskem a Kosovem a probíhající provádění ochridské rámcové dohody v Bývalé jugoslávské republice Makedonii.

Zbývající dvoustranné spory i nadále negativně ovlivňují proces přistoupení. Je třeba, aby dotčené strany v duchu dobrých sousedských vztahů vyřešily otevřené dvoustranné otázky co nejdříve. Je třeba vynaložit veškeré úsilí, aby se zabránilo importu podstatných dvoustranných sporů do EU. Komise strany naléhavě vyzývá, aby vyvinuly veškeré úsilí k vyřešení zbývajících sporů v souladu se stávajícími zásadami a prostředky, včetně případného postoupení některých záležitostí Mezinárodnímu soudnímu dvoru nebo jiným stálým nebo *ad hoc* orgánům pro řešení sporů. Slovinsko a Chorvatsko ukázaly, že tento přístup může vést k pozitivním výsledkům. Dvoustranné spory by neměly zpomalovat proces přistoupení.

EU se nyní nachází v procesu začleňování požadavku na normalizaci vztahů mezi Bělehradem a Prištinou do rámce pro přístupová jednání se Srbskem. Pokud jde o Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, udržování dobrých sousedských vztahů, včetně dojednání vzájemně přijatelného řešení otázky názvu země pod záštitou OSN, má nadále zásadní význam a tuto otázku je nutné bezodkladně vyřešit. Komise je připravena přispět k vytvoření potřebného politického ovzduší, jež by umožňovalo hledat řešení a podpořit související iniciativy.

Usmíření má zásadní význam pro podporu stability v regionu, který byl nedávno postižen konfliktem. Země regionu, členské státy a EU se musí více zasadit o podporu vytváření prostředí v jihovýchodní Evropě, které povede k překonávání dědictví minulosti, čímž se minimalizuje riziko politického zneužití otevřených dvoustranných otázek. Komise zdůrazňuje význam prohlášení Chorvatska o prosazování evropských hodnot v jihovýchodní Evropě. Vůle Chorvatska použít svou jedinečnou pozici prvního členského státu EU vážně postiženého konflikty devadesátých let k poskytnutí politické a technické podpory svým sousedům na jejich cestě do EU je chvályhodná. Komise je připravena tuto podporu usnadnit, konkrétně prostřednictvím nástroje TAIEX.

Regionální spolupráce pokračovala v rámci regionálních fór, např. Energetického společenství, společného evropského leteckého prostoru, Středoevropské zóny volného obchodu (CEFTA) a Regionálního institutu pro veřejnou správu. Rada pro regionální spolupráci dále rozvíjí svoji úlohu platformy pro podporu řešení otázek důležitých pro celý region a jeho perspektivu v EU, a tím dále posiluje regionální spolupráci v politických programech daných zemí. Návrh Černé Hory na sdružení šesti zemí západního Balkánu (Albánie, Bosny a Hercegoviny, Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Kosova, Černé Hory a Srbska) je konstruktivní iniciativou, která využívá pozitivní zkušenosti visegrádské čtyřky. Je důležité, aby tyto iniciativy doplňovaly stávající rámec a poskytovaly mu přidanou hodnotu a aby byly regionálně zakotvené a řízené. Aktivní účast ve strategii pro Podunají a

v nadcházející jadransko-jónské makroregionální strategii může rovněž podpořit ekonomický a sociální rozvoj a integraci do EU.

Na podporu práce na výše uvedené problematice Komise:

- Bude podporovat vytvoření sítě dvoustranných dohod mezi státy, které jsou smluvními stranami dohod o stabilizaci a přidružení, s cílem poskytnout rámec pro intenzivnější politický dialog o klíčových otázkách.
- Bude pokračovat v poskytování politické podpory a další pomoci všem dotčeným zemím, aby bylo možné co nejdříve nalézt řešení dvoustranných otázek a i nadále aktivně podporovat úsilí na jiných fórech s cílem nalézt řešení.

V období 2007–2013 poskytla Komise významné předvstupní finanční prostředky na projekty a iniciativy, jež podporují usmíření, a obecněji na regionální a přeshraniční spolupráci. **V rámci NPP II** bude usmíření klíčovým tématem a Komise bude i nadále podporovat iniciativy zaměřené na řešení otázky dědictví války (sarajevský proces, síť státních zástupců pro válečné zločiny, proces pravdy a usmíření (RECOM)). Rovněž bude podněcována a podporována spolupráce v oblastech jako vzdělávání, věda, kultura, sdělovací prostředky, mládež a sport. Komise bude i nadále podporovat regionální iniciativy, např. Radu pro regionální spolupráci a Regionální institut pro veřejnou správu. Bude důležité zajistit úzkou provázanost a sladění prostředků mezi programy na úrovni zemí a regionů a příslušnými makroregionálními strategiemi.

***

III. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Na základě výše uvedené analýzy a hodnocení jednotlivých zemí v závěrech uvedených v příloze předkládá Komise tyto **závěry a doporučení**:

I

1. **Před dvaceti lety** se západní Balkán zmítal v těžkém konfliktu. V té době Evropská unie vyjednala tzv. **kodaňská kritéria** pro vstup budoucích členských států do EU. O deset let později, na **summitu v Soluni v roce 2003**, daly členské státy EU všem zemím západního Balkánu **jasnou perspektivu členství v EU**, s výhradou splnění nezbytných podmínek, včetně podmínek procesu stabilizace a přidružení.

Chorvatsko tyto podmínky splnilo a v červenci 2013 přivítala EU **Chorvatsko jako svůj 28. členský stát**. Přistoupení Chorvatska je příkladem transformační síly a stabilizačního efektu procesu rozšiřování. Historická dohoda, již v dubnu uzavřelo **Srbsko a Kosovo**, představuje další důkaz toho, jaký význam má perspektiva EU a její úloha při hojení hlubokých ran minulosti.

Kodaňská kritéria jsou dnes stejně aktuální, neboť odrážejí **základní hodnoty**, na nichž je EU založena: demokracii, právní stát, dodržování základních práv. **Ekonomické problémy, jimž EU čelí**, podtrhují význam ekonomických kritérií a potřebu dalšího upevňování ekonomické a finanční stability a podpory růstu a konkurenceschopnosti v zemích zapojených do procesu rozšíření.

2. **Proces přistoupení** je dnes přísnější a složitější než v minulosti a odráží vývoj politik EU, jakož i zkušenosti získané při dřívějším rozšiřování. Proces je založen na

přísných, avšak spravedlivých podmínkách, přičemž pokrok na cestě ke členství závisí na krocích, jež každá země podnikla pro splnění **stanovených kritérií**. Jedná se o zásadní předpoklad pro **důvěryhodnost** politiky rozšíření a pro poskytování pobídek zemím zapojeným do procesu rozšíření k pokračování v dalekosáhlých reformách. Hlavním ponaučením z minulosti bylo, že je důležité zabývat se **nejprve základy**.

3. **Právní stát** je nyní ústředním prvkem procesu rozšíření. Nový přístup, který schválila Rada v prosinci 2011, znamená, že země musí řešit otázky jako reformu soudnictví a boj proti organizované trestné činnosti a korupci již v rané fázi procesu přistoupení. Tím se maximalizuje doba, již země potřebují k dosažení přesvědčivých výsledků při provádění reform, a zajistí se tak, aby reformy byly hluboce zakořeněné a nevratné. Tento nový přístup je klíčovým prvkem rámce pro jednání pro Černou horu a bude základem naší spolupráce s ostatními zeměmi zapojenými do procesu rozšíření. Proces liberalizace vízového režimu přinesl výrazné výhody pro občany západního Balkánu a podnítil dotyčné země k provádění reform v oblasti právního státu, jakož i hraničních kontrol a migrace. Země musí zvýšit své úsilí o konsolidaci reform a provádění opatření s cílem zamezit zneužívání liberalizace vízového režimu.
4. Celosvětová hospodářská krize zdůraznila, že je nutné, aby všechny země posílily **správu ekonomických záležitostí**. Žádná ze zemí západního Balkánu není fungující tržní ekonomikou. Všechny trápí vysoká nezaměstnanost, zejména nezaměstnanost mladých lidí. Je nezbytné, aby tyto země zintenzivnily reformy a dosáhly udržitelného růstu a aby se zabývaly řešením otázek, jež jsou nutné ke splnění ekonomických kritérií a zlepšení **konkurenceschopnosti**. Komise stanovila řadu návrhů, jež podporují tento cíl, včetně zavedení vnitrostátních strategií hospodářských reform a akčních plánů pro řízení veřejných financí. Komise bude spolupracovat s hlavními mezinárodními finančními institucemi na podpoře reform, které vedou ke splnění ekonomických kritérií. Investiční rámec pro západní Balkán bude i nadále podporovat investice, jež posílí zaměstnanost a růst. Naprosto zásadní význam má prostředí, které více podporuje přilákání přímých zahraničních investic.
5. Události v řadě zemí zapojených do procesu rozšíření zdůraznily význam **posilování demokratických institucí** a zajištění inkluzivnějších demokratických procesů. Komise povzbuzuje a bude prostřednictvím finanční pomoci podporovat posílení úlohy občanské společnosti a neustranných platform pro evropskou integraci. Komise bude rovněž podporovat volební a parlamentní reformy a reformy veřejné správy, a to v úzké spolupráci s jinými mezinárodními organizacemi v těchto oblastech.
6. Evropská unie je založena na společných hodnotách a zásadách, včetně dodržování **základních práv**. Všechny země západního Balkánu a Turecko musí provést další reformy s cílem zajistit, aby byly v praxi dodržovány zásady svobody projevu a ochrany práv příslušníků menšin včetně **Romů**. Jsou nutná důraznější opatření na ochranu dalších **zranitelných skupin** před diskriminací, zejména na základě sexuální orientace. Komise bude tyto otázky více upřednostňovat v procesu přistoupení, včetně lépe zacílených prostředků financování NPP a zvýšené pomoci integrace Romů prostřednictvím „nástroje pro romskou problematiku“.
7. **Regionální spolupráce a dobré sousedské vztahy** jsou nezbytnými prvky procesu stabilizace a přidružení. Otázky týkající se minulých konfliktů, včetně válečných zločinů a návratu uprchlíků, jakož i zacházení s menšinami a zajištění rovných práv pro všechny občany, zůstávají klíčovým problémem pro stabilitu na západním Balkáně a je nutno se jimi v plném rozsahu zabývat. Za tímto účelem bude Komise nadále

podporovat iniciativy zaměřené na překonávání dědictví minulosti. Regionální spolupráce musí být dále posílena a musí být otevřenější a regionálnější. Komise plně podporuje úsilí procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECp) a Rady pro regionální spolupráci, včetně regionální strategie 2020.

8. Stále je zapotřebí obnovené úsilí o překonání **dvoustranných sporů** mezi zeměmi zapojenými do procesu rozšíření a se stávajícími členskými státy. Dvoustranné spory by měly být řešeny příslušnými stranami co nejdříve a neměly by zpomalovat proces přistoupení. Komise strany naléhavě vyzývá, aby vyvinuly veškeré úsilí k vyřešení zbývajících sporů v souladu se stávajícími zásadami a prostředky. Jednání o přistoupení mohou znamenat politický impuls pro řešení sporů. Komise bude pokračovat v poskytování politické podpory a další pomoci všem dotčeným zemím, aby bylo možné co nejdříve nalézt řešení dvoustranných otázek a i nadále aktivně podporovat úsilí na jiných fórech s cílem nalézt řešení. Komise bude podporovat vytvoření sítě dvoustranných dohod mezi státy, které jsou smluvními stranami dohod o stabilizaci a přidružení, s cílem poskytnout rámec pro intenzivnější politický dialog o klíčových otázkách.
9. V roce 2014 se začíná uplatňovat druhý **nástroj předvstupní pomoci** na období do roku 2020. Prostřednictvím NPP II bude EU nadále poskytovat významnou podporu zemím zapojeným do procesu rozšíření pro jejich přípravu na přistoupení a rovněž bude podporovat regionální a přeshraniční spolupráci. Důraz bude kladen na oblasti společného zájmu s méně prioritami a většími projekty. Zásadní problémy zemí budou řešeny strategičtějším a ucelenějším způsobem, díky inovacím zahrnujícím odvětvový přístup, pobídkám k lepší výkonnosti, zvýšené rozpočtové podpoře a většímu úsilí o dosažení měřitelných výsledků. K uspokojení potřeby vysokých investic a vytvoření růstu a zaměstnanosti posílí Komise spolupráci s mezinárodními finančními institucemi, aby finanční prostředky NPP mohly být použity k získávání soukromého kapitálu prostřednictvím inovativních finančních nástrojů.
10. Politika rozšíření závisí na podpoře občanů EU. Je důležité, aby členské státy společně s orgány EU vedly diskusi založenou na dostatečných informacích o politických, hospodářských a sociálních dopadech politiky rozšíření. Hrají zásadní úlohu v poskytování informací o politice rozšíření občanům, a informují je tak o jeho výhodách, včetně významného přispění k míru, bezpečnosti a prosperitě, a rozptylují obavy, které mohou pociťovat.

II

11. **Černá Hora:** Zahájení přístupových jednání minulý rok znamenalo pro Černou Horu zahájení nové etapy na její cestě do EU. Hluboké a trvalé politické reformy, které jsou nezbytné pro provádění nového přístupu ke kapitole 23 týkající se soudnictví a základních práv a kapitole 24 týkající se práva, svobody a bezpečnosti, budou vyžadovat silnou politickou vůli a posílení správní kapacity. Proces přistoupení musí být inkluzivní, s intenzivním zapojením občanské společnosti po celou dobu jeho trvání. Černá Hora přijala podrobné akční plány poskytující komplexní program reforem pro posílení právního státu. Provádění těchto plánů a pokrok při plnění prozatímních referenčních kritérií u těchto kapitol určí celkové tempo přístupových jednání. V tomto ohledu má zásadní význam provádění změn ústavy z července, jež posilují nezávislost soudnictví a další pokrok, pokud jde o boj proti organizované trestné činnosti a korupci, a to i na vysoké úrovni.

Prioritou je reforma veřejné správy, která zajistí, že Černá Hora bude mít kapacitu pro uplatňování *acquis*, pro řešení politizace a zvýšení transparentnosti a profesionality veřejných služeb. Události posledních měsíců, zejména údajné využívání veřejných prostředků pro účely politických stran, zdůraznily, že je důležité posilovat důvěru občanů ve veřejné instituce. V této souvislosti je důležité zajistit, aby bylo důkladně a rychle dokončeno vyšetřování a aby byla přijata veškerá vhodná opatření. Rovněž jsou nutná příslušná opatření navazující na práci parlamentní skupiny pro průběh voleb. Je třeba posílit svobodu projevu, a to i prostřednictvím náležitého vyšetření všech případů násilí a vyhrožování vůči novinářům a postavení pachatelů před spravedlnost. V hospodářské oblasti hraje zásadní úlohu zlepšení podnikatelského prostředí a řešení vysoké nezaměstnanosti. V současné době je naléhavé provést restrukturalizaci výrobce hliníku KAP.

12. **Srbsko:** Rok 2013 je pro Srbsko historickým rokem na jeho cestě do Evropské unie. Červnové rozhodnutí Evropské rady zahájit přístupová jednání představuje začátek nové významné fáze vztahů s Evropskou unií. Znamená to uznání pokroku při provádění klíčových reforem a významného úsilí Srbska o normalizaci jeho vztahů s Kosovem. V září vstoupila v platnost dohoda o stabilizaci a přidružení.

Srbsko aktivně a konstruktivně usilovalo a stále usiluje o viditelné a udržitelné zlepšení vztahů s Kosovem. V dubnu vyústilo zapojení Srbska do dialogu pod záštitou EU v „První dohodu o zásadách pro narovnání vztahů“ s Kosovem (dále jen „První dohoda“), která byla v květnu doplněna prováděcím plánem. Provádění pokračovalo a již vedlo k řadě nevratných změn v dané oblasti. Strany také dospěly k dohodě v oblasti energetiky a telekomunikací. Je třeba, aby Srbsko bylo i nadále plně odhodláno pokračovat v normalizaci vztahů s Kosovem a v provádění všech dohod, kterých bylo dosaženo v rámci dialogu.

Komise již zahájila prověřování *acquis* v září a s nadšením očekává první mezivládní konferenci o přistoupení Srbska, jež by se měla konat nejpozději v lednu 2014, jakmile Rada přijme rámec pro jednání. V této nové, náročné fázi bude Srbsko muset věnovat zvláštní pozornost klíčovým oblastem právního státu, obzvláště provádění reformy soudnictví, boji proti korupci a organizované trestné činnosti, reformě veřejné správy, nezávislosti klíčových institucí, nezávislosti sdělovacích prostředků, nediskriminaci a ochraně menšin. Musí být aktivně prováděna strategie týkající se romské menšiny. Srbsko musí pokračovat ve zlepšování podnikatelského prostředí a v rozvoji konkurenceschopného soukromého sektoru. Zásadní význam má rovněž řešení vysoké nezaměstnanosti. Srbsko musí i nadále pozitivním způsobem přispívat k regionální spolupráci jako během uplynulého roku, kdy mimo jiné zintenzivnilo kontakty na vysoké úrovni se sousedními zeměmi.

13. **Bývalá jugoslávská republika Makedonie:** Politická krize, která následovala po událostech v parlamentu koncem minulého roku, zviditelnila hluboké rozpory mezi politickými stranami, jež mají dopad na fungování parlamentu, a prokázala potřebu konstruktivní politiky v národním zájmu. Zásadní význam má další provádění politické dohody z 1. března. Agenda EU je i nadále strategickou prioritou země. Dialog na vysoké úrovni o otázce přistoupení přispěl k pokroku ve většině prioritních oblastí, včetně vyřešení nevyřízených soudních případů a pokroku v boji proti korupci. Země již dosáhla vysoké úrovně souladu právních předpisů s ohledem na její situaci v procesu přistoupení a dosáhla dalšího pokroku při zlepšování své schopnosti převzít závazky vyplývající z členství.

Reformní prioritou pro nadcházející rok by mělo být účinné provádění a prosazování stávajících právních a politických rámců. Zvláštní pozornost by měla být věnována právnímu státu, včetně nezávislosti soudnictví a dosažení dalších výsledků v boji proti korupci a organizované trestné činnosti. Svoboda projevu a situace sdělovacích prostředků obecně také zůstávají problematickou oblastí. Musí být dokončen přezkum *ochridské rámcové dohody*, jež má zásadní význam pro vztahy mezi etnickými skupinami, a provedena odpovídající doporučení. Dále musí být aktivně prováděna strategie týkající se romské menšiny. Je třeba řešit situaci, že neexistuje jasný rozdíl mezi státem a stranou, jak zdůraznila OBSE/ODIHR ve volebním kontextu. Rovněž je třeba řešit vysokou nezaměstnanost a posílit řízení veřejných financí.

Komise se domnívá, že se i nadále uspokojivě plní politická kritéria, a doporučuje zahájit přístupová jednání. Přejít k dalším, obtížnějším fázím procesu rozšíření má zásadní význam pro upevnění a podporu dalších reforem, jakož i pro posílení vztahů mezi jednotlivými etnickými skupinami. Dialog na vysoké úrovni o otázce přistoupení je užitečným nástrojem, který se bude nadále zaměřovat na klíčové otázky, včetně dobrých sousedských vztahů, nemůže však nahradit přístupová jednání.

Komise je i nadále přesvědčena, že rozhodnutí zahájit přístupová jednání by přispělo k vytvoření podmínek, jež povedou ke zlepšení dobrých sousedských vztahů obecně a konkrétně k nalezení vzájemně přijatelného řešení otázky názvu země, což Komise považuje za zásadní. Po téměř dvaceti letech je nutné silné politické odhodlání všech stran v procesu OSN k nalezení konečného řešení, a to s aktivním zapojením mezinárodního společenství.

Tentokrát doporučuje Komise zahájit přístupová jednání s touto zemí již po páté. Rada dosud nepřijala žádné rozhodnutí. Nečinnost ohledně tohoto rozhodnutí představuje potenciální závažný problém pro Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii i pro EU. Zpochybňuje to důvěryhodnost procesu rozšíření, jenž je založen na jasných podmínkách a zásadě vlastních zásluh. Nedostatek důvěryhodné perspektivy EU představuje riziko pro udržitelnost reformního úsilí země.

Na základě výzvy Evropské rady Komise opět zdůrazňuje svůj záměr neprodleně představit návrh rámce pro jednání, který zohledňuje potřebu vyřešení otázky názvu země v rané fázi přístupových jednání, a provede proces analytického posuzování *acquis* EU, počínaje kapitolami týkajícími se soudnictví a základních práv a práva, svobody a bezpečnosti. Komise se domnívá, že kdyby probíhalo prověřování a diskuse v Radě o rámci pro jednání, mohl by vzniknout nezbytný impulz, který by podpořil nalezení vyjednaného a vzájemně přijatelného řešení otázky názvu země ještě před otevřením kapitol jednání. Uplatnění nového přístupu u kapitoly 23 a 24 i v případě Bývalé jugoslávské republiky Makedonie by poskytlo nezbytné nástroje k řešení klíčových otázek, které se týkají i členských států, a přispělo k udržitelnosti reforem.

Před desátým výročím vstupu v platnost dohody o stabilizaci a přidružení z dubna 2004 Komise rovněž již po páté vyzývá Radu, aby přijala svůj návrh o přechodu do druhé fáze přidružení z roku 2009, a to v souladu s příslušnými ustanoveními dohody o stabilizaci a přidružení, která předpokládají, že přidružení se plně uskuteční během přechodného období maximálně deseti let.

14. **Albánie:** V říjnu minulého roku Komise doporučila, aby Rada udělila Albánii status kandidátské země s výhradou dokončení klíčových opatření v oblasti reformy soudnictví a veřejné správy a revize jednacního řádu parlamentu. Aby mohla Rada

rozhodnout, zda status kandidátské země udělit, vyzvala v prosinci roku 2012 Komisi, aby předložila zprávu, jakmile bude dosaženo nezbytného pokroku, přičemž je současně třeba zohlednit další opatření přijatá Albánií pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti, včetně aktivního vyšetřování a stíhání takových případů. V tomto ohledu Albánie přijala zbyvajících klíčových opatření v oblasti reformy soudnictví, veřejné správy a parlamentních reforem se souhlasem napříč stranami. Červnové parlamentní volby byly posouzeny mezinárodní volební pozorovatelskou misí vedenou OBSE/ODIHR jako svobodné s aktivní účastí občanů v průběhu kampaně a skutečným dodržováním základních svobod. V boji proti korupci a organizované trestné činnosti podnikla Albánie první kroky ke zlepšení účinnosti vyšetřování a stíhání a k posílení spolupráce mezi donucovacími orgány. Zvýšil se počet odsouzených v případech korupce a praní peněz a počet vyšetřování obchodování s lidmi a drogami. Veškerá nedávná doporučení Rady Evropy týkající se financování politických stran a právních ustanovení o korupci byla uspokojivě provedena. Nová vláda v Albánii se pevně zavázala k boji proti korupci a tuto otázku zdůraznila jako prioritu ve svém programu.

Vzhledem k tomu, že Albánie dosáhla potřebného pokroku, doporučuje Komise, aby Rada Albánii udělila status kandidátské země, přičemž Albánie bude nadále přijímat opatření v boji proti korupci a organizované trestné činnosti.

V návaznosti na stanovisko Komise z roku 2010 musí země pro zahájení jednání o přistoupení splňovat tyto hlavní priority:

1. pokračovat v provádění reformy veřejné správy s cílem zvýšit profesionalitu a depolitizaci veřejné správy;
2. přijmout další opatření s cílem posílit nezávislost, účinnost a odpovědnost soudních orgánů;
3. nadále vyvíjet rozhodné úsilí v boji proti korupci, včetně k dosažení přesvědčivých výsledků ohledně aktivně vedených vyšetřování, trestních stíhání a počtu rozsudků;
4. nadále vyvíjet rozhodné úsilí v boji proti organizované trestné činnosti, včetně k vytvoření přesvědčivých výsledků aktivně vedených vyšetřování, trestních stíhání a počtu rozsudků;
5. přijmout účinná opatření k posílení ochrany lidských práv, včetně Romů, a antidiskriminační politiky a rovněž uplatňování vlastnických práv.

Komise je připravena podpořit úsilí Albánie při plnění těchto klíčových priorit tím, že se zapojuje na vysoké úrovni do dialogu s touto zemí.

Pro zajištění budoucího členství Albánie v EU bude nezbytný konstruktivní a trvalý dialog mezi vládou a opozicí o otázkách reforem souvisejících s EU. Konstruktivní zapojení Albánie do regionální spolupráce má nadále zásadní význam.

15. **Bosna a Hercegovina** v procesu evropské integrace nepostoupila. Země proto v zájmu pokroku na cestě do Evropské unie potřebuje bez dalších prodlev provést rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sejdić a Finci. Řešení tohoto rozhodnutí není nezbytné pouze pro to, aby země dosáhla pokroku na cestě

do Evropské unie, ale také pro legitimitu a důvěryhodnost zástupců předsednictví a poslanecké sněmovny Bosny a Hercegoviny, kteří mají být zvoleni v roce 2014. Bosna a Hercegovina musí také neprodleně vytvořit mechanismus koordinace pro záležitosti EU, aby mohla mluvit jedním hlasem o programu EU.

Bez konsensu nezbytného pro dosažení pokroku na cestě do Evropské unie existuje nebezpečí, že předvstupní pomoc nepovede k očekávaným výsledkům. Vzhledem k tomu, že dosud nebylo nalezeno žádné řešení, pokud jde o provádění rozhodnutí ve věci Sejdić a Finci, a že mechanismus koordinace EU nebyl zřízen, nemůže být zachována stejná úroveň předvstupních fondů EU.

Komise se rozhodla odložit další diskuse o NPP II, dokud země nebude znovu pokračovat na cestě k procesu evropské integrace. Nebude-li dosaženo hmatatelného pokroku, hrozí Bosně a Hercegovině, že přijde o významné finanční prostředky z NPP.

EU je pevně odhodlána podporovat Bosnu a Hercegovinu a její občany při plnění jejich snů a cílů v oblasti dosažení pokroku na cestě do EU. Další pokrok závisí na schopnosti politických představitelů spolupracovat a dohodnout se na kompromisu, jenž jim uvolní cestu do EU. Ujednání takového kompromisu pomůže obnovit důvěru občanů ve schopnost jejich vedoucích představitelů dosáhnout výsledků v otázce integrace EU. To by mělo připravit cestu pro vstup v platnost dohody o stabilizaci a přidružení a poté pro věrohodnou žádost o členství.

Ačkoli bylo dosaženo jen omezeného pokroku v celkové reformě soudního systému, je prováděna řada doporučení vydaných Komisí v rámci strukturovaného dialogu o oblasti spravedlnosti. Tento dialog je dokladem potenciálu, jaký má program rozšiřování, a výhod, jež s sebou nese účinná účast. Určitého pokroku bylo rovněž dosaženo při snižování počtu nevyřešených soudních případů válečných zločinů. Důkladné přípravy na všech úrovních, podporované EU a dalšími mezinárodními organizacemi, též umožnily uskutečnění dlouho očekávaného sčítání lidu. Země však čelí velkým výzvám. Je zapotřebí zvýšená pozornost v otázkách právního státu, včetně reformy soudnictví a boje proti korupci a organizované trestné činnosti, reformy veřejné správy, svobody projevu, včetně řešení problému zastrašování novinářů, a boje proti diskriminaci, včetně diskriminace Romů. Jsou nezbytné další hospodářské reformy pro zlepšení slabého podnikatelského prostředí a vytvoření jednotného hospodářského prostoru v této zemi.

Po přistoupení Chorvatska považuje Komise za nepřijatelné, že Bosna a Hercegovina dosud odmítla přizpůsobit prozatímní dohodu / dohodu o stabilizaci a přidružení tak, aby byl zohledněn její tradiční obchod s Chorvatskem. Komise Bosnu a Hercegovinu vyzývá k rychlému přehodnocení svého postoje, aby přizpůsobení založené na tradičních obchodních tocích mohlo být co nejdříve dokončeno.

- 16. Kosovo:** Rok 2013 je pro Kosovo historickým rokem na jeho cestě do Evropské unie. Červnové rozhodnutí Rady, kterým se povoluje zahájení jednání o dohodě o stabilizaci a přidružení, představuje začátek nové, významné fáze ve vztazích mezi EU a Kosovem. Znamená to uznání pokroku při provádění klíčových reforem a významného úsilí Kosova o normalizaci jeho vztahů se Srbskem. Jednání o dohodě budou formálně zahájena tento měsíc. Komise plánuje dokončit jednání na jaře roku 2014, v létě pak parafovat návrh dohody a poté předložit návrhy Radě k podpisu a uzavření dohody.

Kosovo aktivně a konstruktivně usilovalo a stále usiluje o viditelné a udržitelné zlepšení vztahů se Srbskem. V dubnu vyústilo zapojení Kosova do dialogu pod záštitou EU v „První dohodu o zásadách pro narovnání vztahů“ se Srbskem (dále jen „První dohoda“), která byla v květnu doplněna prováděcím plánem. Provádění pokračovalo a již vedlo k řadě nevratných změn v dané oblasti. Strany také dospěly k dohodě v oblasti energetiky a telekomunikací. Je třeba, aby Kosovo bylo i nadále plně odhodláno pokračovat v normalizaci vztahů se Srbskem a v provádění všech dohod, kterých bylo dosaženo v rámci dialogu. Komise poskytne dodatečné finanční prostředky NPP na pomoc provádění dubnové dohody v komunitách, kterých se to týká.

Právní stát je pro Kosovo i nadále klíčovou prioritou. Je rovněž základním kamenem procesu stabilizace a přidružení, jehož je Kosovo součástí. Kosovo bude v této oblasti tedy i nadále podporováno a vedeno strukturovaným dialogem o právním státu, mimo jiné v debatách o budoucnosti mise EU v Kosovu na podporu právního státu (EULEX). Kosovo pokračuje v přijímání opatření na řešení priorit stanovených v plánu uvolnění vízového režimu a Komise podá zprávu v první polovině roku 2014.

Kosovo se nyní musí zaměřit na provádění reforem ke splnění svých závazků v rámci budoucí dohody o stabilizaci a přidružení. Zvláštní pozornost by měla být věnována boji proti organizované trestné činnosti a korupci, provádění soudní reformy a reforem veřejné správy, zajištění práv příslušníků menšin – včetně Romů – a řešení problémů obchodu. Kosovo musí urychleně řešit nezaměstnanost a strukturální nedostatky, které ovlivňují jeho pracovní trh.

Komise rovněž vyzývá všechny oprávněné voliče, aby se v listopadu zúčastnili nadcházejících komunálních voleb. To je významná příležitost pro místní společenství v severním Kosovu k prosazování jeho demokratických práv a k plné účasti v budoucím rozvoji Kosova. Komise očekává, že příslušné orgány zajistí, aby volby byly všeobecné a plně dodržovaly demokratické zásady.

- 17. Turecko** je kandidátskou zemí a strategickým partnerem Evropské unie. Turecko je se svou velkou a dynamickou ekonomikou významným obchodním partnerem EU a cenným prvkem konkurenceschopnosti EU prostřednictvím celní unie. Turecko těží ze strategické polohy, včetně v oblasti energetické bezpečnosti, a hraje významnou regionální úlohu. Komise zdůrazňuje význam pokračující spolupráce a dialogu o otázkách zahraniční politiky. Pozitivní program, který byl zahájen v roce 2012, i nadále podporuje a doplňuje přístupová jednání s Tureckem, nenahrazuje však jednání. Plného potenciálu vztahu mezi EU a Tureckem lze nejlépe využít v rámci aktivního a důvěryhodného procesu přistoupení, kde EU zůstává oporou pro realizaci tureckých hospodářských a politických reforem. Více kontaktů na vysoké úrovni mezi Tureckem, EU a jejími členskými státy by mohlo dále posílit spolupráci.

Během posledních dvanácti měsíců bylo dosaženo významného pokroku v oblasti reforem. Čtvrtý balíček reformy soudnictví posiluje ochranu základních práv, včetně svobody projevu, a boj proti beztrestnosti v případech mučení a špatného zacházení. Vláda zahájila historický mírový proces, jehož cílem je ukončit terorismus a násilí na jihovýchodě země a připravit cestu k řešení kurdské otázky. Oznámená opatření v demokratizačním balíčku, který byl předložen v září 2013, předpokládají další reformy týkající se řady důležitých otázek, včetně používání jiných jazyků než turečtiny, práv osob náležejících k menšinám a řešení stávajících vysokých prahových hodnot pro zastoupení v parlamentu a rozpočtové podpory politických stran. Zásadní

význam má provádění ve spolupráci se zúčastněnými stranami a v souladu s evropskými standardy. Dohodovací výbor parlamentu složený ze zástupců stran napříč celým politickým spektrem, který byl založen za účelem navrzení nové ústavy, dospěl k dohodě o řadě článků. Přijetím souhrnného zákona o cizincích a mezinárodní ochraně byl uskutečněn důležitý krok k odpovídající ochraně žadatelů o azyl. Byl zřízen úřad veřejného ochránce práv a již se aktivně snaží plnit svou úlohu. Veřejná diskuse o tématech, jež byly předtím považovány za citlivé, se rozrostla. Turecko také poskytlo významnou humanitární pomoc pro velký počet Syřanů, kteří opustili svou zemi. Další pozitivní vývoj zahrnuje ratifikaci ze strany Turecka dohody o transanatolském plynovodu, jehož cílem je napojení na transadriatický plynovod a zajištění přívodu zemního plynu do EU z oblasti Kaspického moře přes Turecko.

Vážné znepokojení vyvolalo nadměrné používání síly ze strany policie a neexistence dialogu během květnových/červnových protestů. To zdůrazňuje naléhavou potřebu dalších reforem a podpory dialogu napříč politickým spektrem a ve společnosti obecně, jakož i pro dodržování základních práv v praxi. Byla zahájena řada správních a soudních vyšetřování jednání policie během protestů. Ta by měla probíhat v souladu s evropskými standardy a příslušné osoby by měly být volány k odpovědnosti. Ministerstvo vnitra vydalo dva oběžníky zaměřené na zlepšení postupů pro policejní intervence během demonstrací. Je důležité postoupit s plány na vytvoření mechanismu sledování pro donucovací orgány s cílem zajistit nezávislý dohled nad jednáním policie. Je třeba provést další změny v tureckém právním systému, zejména pro posílení svobody projevu a sdělovacích prostředků a pro svobodu shromažďování a sdružování; soudní praxe by měla systematicky odrážet evropské standardy. Čtvrtý balíček reformy soudnictví by měl být proveden v plném rozsahu. Červnová vlna protestů je rovněž výsledkem rozsáhlé demokratické reformy, která proběhla v uplynulém desetiletí, a vzniku dynamické a rozmanité občanské společnosti, kterou je třeba respektovat a konzultovat systematictěji na všech úrovních rozhodování bez ohledu na to, kdo má většinu v parlamentu.

Všechny tyto události podtrhují význam zapojení EU a skutečnosti, že EU zůstává referenčním měřítkem pro provádění reforem v Turecku. Za tímto účelem musí jednání o přistoupení znovu získat dynamiku a zároveň respektovat závazky EU a stanovené podmínky. V tomto ohledu představuje důležitý krok otevření kapitoly 22 o regionální politice; Komise s nadšením očekává mezivládní konferenci, která by se měla konat při nejbližší příležitosti. Turecko dosáhlo pokroku v řadě dalších kapitol. Turecko může urychlit tempo jednání splněním referenčních kritérií, splněním požadavků rámce pro jednání a tím, že bude respektovat své smluvní závazky vůči EU.

Pokrok v přístupových jednáních a pokrok v politických reformách v Turecku jsou dvě strany téže mince. Je v zájmu jak Turecka, tak EU, aby kritéria pro otevření kapitoly 23: Soudnictví a základní práva a 24: Právo, svoboda a bezpečnost byla dohodnuta a sdělena Turecku co nejdříve s cílem umožnit zahájení jednání v rámci těchto dvou kapitol tak, aby se posílil dialog mezi EU a Tureckem v oblastech důležitého společného zájmu a na podporu probíhajícího reformního úsilí. Podpis readmisní dohody mezi EU a Tureckem a současné zahájení dialogu o vízech směrem k liberalizaci vízového režimu by měly znamenat nový impuls ve vztazích mezi EU a Tureckem a konkrétní výhody pro obě strany. Je důležité, aby tyto dva procesy postoupily dále a aby podpis a ratifikace readmisní dohody v Turecku byl urychleně dokončen. Další posílení spolupráce v oblasti energetiky mezi EU a Tureckem

a pokrok v přístupových jednáních by usnadnily propojení a integraci trhů s energií EU a Turecka.

Komise zdůrazňuje všechna svrchovaná práva členských států EU, mezi něž mimo jiné patří právo uzavírat dvoustranné dohody a provádět průzkum přírodních zdrojů a tyto zdroje využívat v souladu s *acquis* EU a mezinárodními právními předpisy, včetně Úmluvy OSN o mořském právu. V souladu s opakovanými postoji Rady a Komise z předchozích let musí nyní Turecko neodkladně splnit svůj závazek zajistit úplné provádění dodatkového protokolu a pokročit při normalizování vztahů s Kyperskou republikou. To by mohlo významným způsobem povzbudit proces přistoupení a zvláště umožnit dosažení pokroku v osmi kapitolách, na něž se vztahují závěry Rady z prosince 2006. Komise rovněž vyzývá k zabránění jakýmkoli hrozbám, zdrojům neshod či jednání, jež by mohlo poškodit dobré sousedské vztahy a nepříznivě ovlivnit mírové urovnávání sporů. Závazek Turecka a jeho konkrétní přínos ke komplexnímu řešení kyperské otázky jsou nesmírně důležité.

18. Pokud jde o **kyperskou otázku**, Komise očekává, až řecké a turecké společenství na Kypru obnoví komplexní jednání o celkovém urovnání problému pod záštitou OSN. Komise očekává, že se obě strany rychle dostanou k jádru problému s cílem tuto otázku rychle úspěšně uzavřít. Všechny strany se vyzývají k tomu, aby přispěly k vytvoření příznivé atmosféry mezi komunitami, a to prostřednictvím kroků ve prospěch obyvatel Kypru a jejich každodenního života, a aby připravily veřejnost na nezbytné kompromisy. Komise se domnívá, že výhody znovusjednocení převáží možné potřebné ústupky za tímto účelem. Všichni obyvatelé Kypru by zejména plně profitovali z těžby zdrojů uhlovodíků. Komise je připravena dál posilovat svou podporu procesu, pokud by o ni obě strany požádaly a OSN s tím souhlasilo.
19. **Island:** Island dospěl do pokročilé fáze přístupových jednání, když nová vláda rozhodla jednání pozastavit, a proces přistoupení je v současnosti na mrtvém bodě. Vláda uvedla, že posoudí současný stav jednání, jakož i vývoj v Evropské unii a v nadcházejících měsících je předloží islandskému parlamentu k diskusi. Komise pozastavila přípravné práce na NPP II. Island zůstává za všech okolností důležitým partnerem EU.

PŘÍLOHA

Závěry týkající se Černé Hory, Srbska, Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Albánie, Bosny a Hercegoviny, Kosova, Turecka a Islandu

Černá Hora

Zahájení jednání o přistoupení k EU s Černou Horou v červnu 2012 znamenalo pro Černou Horu začátek nové a intenzivní fáze na její cestě do EU. Hluboké a trvalé politické reformy, které jsou nezbytné pro provádění nového přístupu ke kapitole 23 týkající se soudnictví a základních práv a kapitole 24 týkající se práva, svobody a bezpečnosti, budou vyžadovat silnou politickou vůli a posílení správní kapacity. Proces přistoupení musí být inkluzivní, s intenzivním zapojením občanské společnosti po celou dobu jeho trvání.

Během období, za které se podává zpráva, se Černá Hora zaměřila na přípravu komplexních akčních plánů pro reformní proces země v oblasti právního státu. V červnu vláda tyto akční plány, jež představují kritéria pro otevření kapitol 23 a 24, přijala. Po přijetí akčních plánů Komise v srpnu doporučila otevření těchto kapitol a v září vyzvala Rada Černou Horu, aby předložila své vyjednávací postoje. Činnost probíhá v souladu s novým přístupem k těmto kapitolám, stanoveným v rámci pro jednání s Černou Horou.

Prověřovací jednání pro všechny kapitoly byla ukončena na konci června 2013. Dosud byla prozatímně uzavřena jednání o dvou kapitolách (věda a výzkum; vzdělávání a kultura). Byla stanovena kritéria pro otevření šesti kapitol (volný pohyb zboží; právo usazování a volný pohyb služeb; politika hospodářské soutěže; zemědělství a rozvoj venkova; bezpečnost potravin, veterinární a rostlinolékařská politika; regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů).

Prioritou je reforma veřejné správy, která zajistí, že Černá Hora bude mít kapacitu pro uplatňování *acquis*, pro řešení politizace a zvýšení transparentnosti a profesionality veřejných služeb. Události posledních měsíců, zejména údajné využívání veřejných prostředků pro účely politických stran, zdůraznily, že je důležité posilovat důvěru občanů ve veřejné instituce. V této souvislosti je důležité zajistit, aby bylo důkladně a rychle dokončeno vyšetřování a aby byla přijata veškerá vhodná opatření. Rovněž jsou nutná příslušná opatření navazující na práci parlamentní skupiny pro průběh voleb. Černá Hora rovněž musí zajistit odpovídající činnosti navazující na dlouhodobá doporučení OBSE/ODIHR týkající se jejich právních předpisů v oblasti voleb a zavést jasné, obecně přijímané rozlišení mezi veřejnými zájmy a zájmy politických stran. Černá Hora i nadále dostatečně plní **politická kritéria** pro členství v EU. Parlamentní a prezidentské volby v říjnu 2012 a v dubnu 2013 nezměnily strategickou prioritu, kterou země stanovila s ohledem na cíl přistoupení k EU. Tyto volby byly podle OBSE/ODIHR uspořádány profesionálně a účinně, přesto však byly zjištěny i některé nedostatky. Neuznání výsledků prezidentských voleb opozicí vyústilo ve dvouměsíční bojkot parlamentu největší opoziční skupinou. Bojkot byl ukončen, když bylo dosaženo dohody napříč politickým spektrem o vytvoření dvou parlamentních orgánů, jejichž cílem je prošetřit obvinění ze zneužití veřejných prostředků pro účely voleb a vypracovat doporučení pro zlepšení volebního procesu. Parlamentní vyšetřovací výbor pro domnělé nesprávné využití veřejných prostředků dokončil svou činnost v červenci. Parlament se nedokázal shodnout na závěrech, které by mimo jiné stanovily politickou odpovědnost, a omezil se na vydání technické zprávy. Následná soudní opatření dosud nebyla zajištěna.

Pracovní skupina pro budování důvěry ve volebním procesu již přijala návrh zákona o jednotném seznamu voličů, který má nahradit zákon o volebním seznamu, jakož i návrh

změn zákona o průkazech totožnosti. V oblasti právního státu přijal parlament dlouho očekávané změny ústavy týkající se posílení nezávislosti soudnictví, které jsou víceméně v souladu s doporučeními Benátské komise.

Černá Hora se aktivně podílí na regionální a mezinárodní policejní a soudní spolupráci. Zatímco byly vydány některé rozsudky týkající se pašování drog, pouze několik případů bylo uvedeno jako trestná činnost v souvislosti s obchodováním s lidmi a praním peněz. Některé soudní rozsudky v případech organizované trestné činnosti a korupce byly zvráceny. Závažný problém i nadále představuje beztrestnost v souvislosti s případy špatného zacházení se zadrženými.

Černá Hora převzala vedoucí úlohu při podpoře regionální spolupráce, a to především díky svému návrhu na zřízení iniciativy sdružení šesti zemí západního Balkánu.

Co se týče Mezinárodního trestního soudu, Černá Hora si dosud ponechává dvoustrannou dohodu o imunitě se Spojenými státy z roku 2007 týkající se udělování výjimek z pravomoci Mezinárodního trestního soudu. Černá Hora musí zajistit soulad s postojem EU.

Do budoucna musí Černá Hora zajistit provedení politických a soudních opatření v návaznosti na údajné zneužívání veřejných prostředků pro účely politických stran. Rovněž musí dokončit činnost parlamentní skupiny pro průběh voleb přijetím právních a jiných opatření, jež rozšíří politickou podporu a zvýší důvěru veřejnosti ve volební proces a státní instituce.

Zvýšení důvěry veřejnosti ve stát je úzce spojeno s dalším posílením právního státu. Efektivní a včasné provádění akčních plánů Černé Hory v těchto oblastech bude tedy hrát ústřední úlohu. Zvláštní pozornost by měla být věnována reformám zlepšujícím nezávislost, odpovědnost a profesionalitu v soudnictví, a to prostřednictvím posílení záruk integrity, jakož i jmenováním do funkcí na základě zásluh. V tomto ohledu bude hrát důležitou roli provádění ústavních změn. Současně musí Černá Hora dosáhnout výsledků s ohledem na systematické vyšetřování a stíhání v případech korupce a organizované trestné činnosti, včetně případů na vysoké úrovni, jakož i s ohledem na udělování sankcí, které jsou úměrné závažnosti spáchaných trestných činů.

Je třeba posílit svobodu projevu, a to i prostřednictvím náležitého vyšetření všech případů násilí a vyhrožování vůči novinářům a postavení pachatelů před spravedlnost. Je třeba věnovat zvýšenou pozornost řešení nedostatků v oblasti ochrany lidských práv ze strany soudních a donucovacích orgánů, zejména pokud jde o zranitelné skupiny. Romové čelí diskriminaci, zejména pokud jde o sociální a hospodářská práva, a jsou nadále nedostatečně zastoupeni na politické úrovni. Aktivisté lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální menšiny jsou stále vystaveni diskriminaci, útoky jsou málokdy hlášeny a stále je třeba zpřísnit sankce.

Přijetí plánu na restrukturalizaci veřejného sektoru a vstup v platnost nového zákona o úřednících a státních zaměstnancích jsou pozitivními kroky. Spravedlivé přijímání úředníků na základě výběrového řízení je předpokladem pro vytvoření profesionální státní správy. Nedatované výpovědi vyvolávají obavy a měly by být vráceny pracovníkům, kteří je podepsali.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, učinila Černá Hora další pokrok směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Země by měla být schopna vypořádat se ve střednědobém horizontu s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, bude-li nadále řešit stávající nedostatky pomocí vhodných makroekonomických politik a strukturálních reforem.

Po propadu do recese v roce 2012 se země z recese dostala v roce 2013. Odolnost cestovního ruchu a přímé zahraniční investice, společně se zvýšením vývozu elektřiny, podpořily oživení a vykompenzovaly slabou domácí poptávku. Schodek běžného účtu se snižuje, ale je stále velmi vysoký. V červenci bylo vyhlášeno konkurzní řízení na výrobce hliníku KAP, což vzhledem ke značné výši podmíněných závazků představuje riziko pro veřejné finance. Míra nezaměstnanosti zůstala velmi vysoká. Růst objemu úvěrů se zlepšil po čtyřech letech poklesu, avšak vysoká úroveň nesplácených úvěrů má stále záporný dopad na kapitálovou vybavenost bank, a tedy na poskytování úvěrů.

Pro zvládnutí stávajících hospodářských problémů a pro snížení vnějších nevyvážeností musí Černá Hora posílit konkurenceschopnost, a to zlepšením produktivity a získáváním dalších přímých zahraničních investic do dalších odvětví než jen do cestovního ruchu a nemovitostí. Vytvoření zdravého podnikatelského prostředí nadále brání slabý právní stát a korupce. Vysoká míra nezaměstnanosti vyžaduje překlenutí mezery mezi nabídkou a poptávkou pracovních dovedností a umožnění nezávislejšího stanovování mezd na úrovni podniků. Rovněž vyžaduje posílení veřejných služeb zaměstnanosti za účelem provedení aktivačních politik a vytvoření inkluzivního a efektivního pracovního trhu. Orgány by měly objektivně zvážit životaschopnost hliníkového konglomerátu za tržních podmínek a co nejlepší řešení, aniž by došlo ke zvýšení tlaku na veřejné finance. Mělo by se pokračovat v cestě fiskální konsolidace, včetně úsilí v oblasti výběru daňových nedoplatků. Vysoká úroveň nesplácených úvěrů stále představuje závažný problém a vyzývá k posílení bankovního dohledu, který prosazuje příslušné rezervy. Zásadní výzvou zůstává stínová ekonomika.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství v EU**, dosáhla Černá Hora různých stupňů harmonizace. Posílení správních kapacit je průřezový problém v mnoha oblastech. V kapitolách, jako je zadávání veřejných zakázek, právo obchodních společností, právo duševního vlastnictví, informační společnost a média, daně a politika podnikání a průmyslová politika, je Černá Hora na dostatečně pokročilé úrovni, aby Komise doporučila zahájení přístupových jednání.

V jiných oblastech, jako je volný pohyb zboží; právo usazování a volný pohyb služeb; zemědělství a rozvoj venkova; bezpečnost potravin, veterinární a rostlinolékařská politika; a regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů, již byla stanovena kritéria pro zahájení vyjednávání – často včetně strategií pro sblížování s *acquis*. Těmito kritérii by se nyní měla Černá Hora řídit při své činnosti v nadcházejících měsících. Pokud jde o kapitolu týkající se politiky hospodářské soutěže, je naléhavě nutné vypracovat plán restrukturalizace výrobce hliníku KAP, aby Černá Hora splňovala své závazky vyplývající z dohody o stabilizaci a přidružení. V oblasti životního prostředí a změny klimatu je zapotřebí vynaložit značné úsilí, včetně posílení strategického plánování, k tomu, aby bylo zajištěno sblížování právních předpisů a provádění *acquis*.

Srbsko

Rok 2013 je pro Srbsko historickým rokem na jeho cestě do Evropské unie. Srbsko aktivně a konstruktivně usilovalo a stále usiluje o viditelné a udržitelné zlepšení vztahů s Kosovem. V dubnu vyústilo zapojení Srbska do dialogu pod záštitou EU v „*První dohodu o zásadách pro narovnání vztahů*“ (První dohoda), která byla v květnu doplněna prováděcím plánem. Obě strany se zejména dohodly, že žádná strana nebude blokovat pokrok druhé strany na její cestě do EU ani ostatní v takovémto blokování podporovat. To představuje zásadní změnu ve vztazích mezi oběma stranami. Provádění První dohody pokračovalo a již vedlo k řadě nevratných změn v dané oblasti. Strany dospěly k dohodám v oblasti energetiky

a telekomunikací. Rovněž bylo dosaženo pokroku při provádění dohod v rámci technického dialogu a spolupráce Srbska s misí EULEX se v řadě oblastí nadále zlepšovala.

Srbsko posílilo tempo reforem a zintenzivnilo kontakty na vysoké úrovni se sousedními zeměmi ve snaze zajistit pozitivní dopad na regionální spolupráci. Srbsko podniklo určité kroky k upevnění své fiskální situace a ke zlepšení podnikatelského prostředí. Pokračovalo ve sbližování svých právních předpisů s požadavky právních předpisů EU v mnoha oblastech, které jsou nyní sledovány v rámci národního plánu pro přijetí *acquis* na období 2013–2016. Dohoda o stabilizaci a přidružení mezi EU a Srbskem vstoupila v platnost dne 1. září.

S ohledem na značný pokrok, jehož bylo dosaženo, byla ve vztazích mezi Srbskem a Evropskou unií zahájena nová fáze. Evropská rada rozhodla o zahájení přístupových jednání dne 28. června v návaznosti na doporučení Komise ze dne 22. dubna. Komise předložila Radě návrh rámce pro jednání dne 22. července. V září Komise rovněž zahájila analytické posuzování *acquis* („*screening*“). Rámec pro jednání má být brzy přijat Radou a potvrzen Evropskou radou s cílem uspořádat první mezivládní konferenci o přistoupení Srbska nejpozději v lednu 2014.

V této nové, náročné fázi vztahů mezi EU a Srbskem bude Srbsko muset ještě zvýšit své úsilí o dosažení úplného dodržování všech kritérií členství. Bude rovněž nutné pravidelně komunikovat o výhodách a možnostech, jež proces přistoupení přináší všem občanům v Srbsku, po celou dobu až do přistoupení.

Z hlavních výzev, jimž Srbsko čelí, bude muset věnovat zvláštní pozornost klíčovým oblastem právního státu, obzvláště provádění reformy soudnictví, boji proti korupci a boji proti organizované trestné činnosti, reformě veřejné správy, nezávislosti klíčových institucí, nezávislosti sdělovacích prostředků, nediskriminaci a ochraně menšin.

Je třeba, aby Srbsko bylo i nadále plně odhodláno pokračovat v normalizaci vztahů s Kosovem a v provádění všech dohod, kterých bylo dosaženo v rámci dialogu, a to i prostřednictvím případné spolupráce s misí EULEX. Je třeba, aby Srbsko dokončilo provádění První dohody zejména v oblastech policie, spravedlnosti a komunálních voleb v Kosovu. Je důležité, aby Srbsko nadále podporovalo širokou účast kosovských Srbů v nadcházejících volbách do místních orgánů konaných v Kosovu. Je třeba zajistit zejména úplné uplatňování zásady inkluzivní regionální spolupráce, a to i tím, že se předejde takovým problémům, jako byl např. problém, který se vyskytl v souvislosti s vrcholnou schůzkou Procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECP). Bude se očekávat, že Srbsko bude nadále aktivně přispívat k regionální spolupráci a k usmíření.

Srbsko dostatečně plní **politická kritéria**. Vláda aktivně pokračuje v programu integrace do EU a vykazuje shodu v klíčových politických rozhodnutích a zlepšení konzultačního procesu. Parlament zlepšil transparentnost své činnosti, konzultační proces v oblasti právních předpisů, jakož i kontrolu výkonné moci. Parlament však stále ještě často uplatňuje naléhavé postupy, což nepřiměřeně omezuje dobu a diskusi pro přezkum návrhů právních předpisů.

Srbsko věnovalo zvláštní pozornost zlepšování právního státu, což bude klíčovým tématem, v souladu s novým přístupem týkajícím se kapitoly 23 (soudnictví a základní práva) a 24 (právo, svoboda a bezpečnost). Srbsko po rozsáhlých konzultacích přijalo komplexní nové strategie v klíčové oblasti soudnictví, boje proti korupci a boje proti diskriminaci. Byl zaznamenán viditelný proaktivní přístup k vyšetřování v oblasti boje proti korupci, včetně v případech na vysoké úrovni. Regionální a mezinárodní spolupráce také vedly k určitým výsledkům v boji proti organizované trestné činnosti. V řadě případů již byla zahájena trestní

vyšetřování, avšak zřídka jsou v těchto oblastech vydávány pravomocné rozsudky. Srbsko rovněž nadále plně spolupracovalo s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY).

Pokud jde o svobodu projevu, byla zrušena trestnost pomluvy. V souladu s dřívějšími závazky ohledně začleňování Romů byla provedena opatření a přijat nový akční plán. Právní rámec pro ochranu menšin se obecně dodržuje, jeho důsledné provádění v Srbsku však stále není aplikováno po celé zemi v oblastech, jako je vzdělávání, používání jazyka a přístup k mediálním a náboženským službám v jazyce menšin. Zatímco orgány a nezávislé instituce vynaložily další úsilí s ohledem na ochranu dalších zranitelných skupin, zejména příslušníků lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální menšiny (LGBTI), dostatečná politická podpora chybí. Bylo zejména politováníhodné, že pochod hrdoosti byl již třetím rokem zakázán z bezpečnostních důvodů; jedná se o promarněnou příležitost prokázat dodržování základních práv.

Do budoucna bude muset Srbsko věnovat zvláštní pozornost posilování nezávislosti klíčových institucí a zejména soudnictví. Ústavní a legislativní rámec stále ponechává prostor k neoprávněnému politickému vlivu, zejména pokud jde o úlohu parlamentu při jmenování soudců a propouštění. Další reformy budou vyžadovat komplexní funkční analýzu soudnictví, pokud jde o náklady, efektivitu a přístup k právní ochraně. Výsledky Srbska v oblasti efektivního vyšetřování, stíhání a odsuzování pachatelů v případech korupce a organizované trestné činnosti se musí podstatně zlepšit. Pečlivě by mělo být sledováno provádění nedávných změn právních předpisů týkajících se „zneužití funkce“ s ohledem na komplexní přezkum hospodářských trestných činů. Je třeba vytvořit účinné právní předpisy pro ochranu informátorů. Účinné provádění strategií a akčních plánů v oblasti soudnictví a boje proti korupci otestuje připravenost Srbska a ochotu dosáhnout pokroku. Tyto strategické dokumenty si mohou vyžádat další úpravy po posouzení.

Vláda rovněž musí vylepšit řízení v oblasti reformy veřejné správy a dále vyvinout transparentní systém veřejné služby založené na zásluhách. Právní rámec pro veřejnou službu na místní úrovni je i nadále třeba řádně uplatňovat a rozvíjet.

Další pozornost musí být věnována otázce svobody sdělovacích prostředků. Srbsko musí nyní pokročit v provádění mediální strategie a začít přijetím očekávaných právních předpisů o informování veřejnosti a sdělovacích prostředcích, o veřejnoprávním vysílání a o elektronické komunikaci. Přímé financování a kontrola sdělovacích prostředků státem, jakož i udržitelnost veřejnoprávního vysílání zůstávají klíčovými otázkami, které je třeba řešit. Musí být přijat a proveden akční plán strategie proti diskriminaci. Orgány musí posílit ochranu sdělovacích prostředků, zastánců lidských práv a dalších zranitelných skupin, včetně příslušníků LGBTI menšiny, před výhrůžkami a útoky radikálních skupin. Nedávný pokrok ke zlepšení situace menšin včetně Romů musí být dále postupně rozvíjen, a to i dodatečnými finančními prostředky. Otázka bydlení Romů a jejich přístupu k dokumentům nadále vyžaduje pozornost. Je třeba věnovat větší pozornost regionům, které čelí ztíženým socioekonomickým podmínkám, zejména na jihu a východě Srbska. Volby do národních rad menšin v roce 2014 budou pro Srbsko vhodnou příležitostí, aby znovu potvrdilo svůj závazek v oblasti ochrany menšin. Bude třeba, aby byl volební proces pečlivě veden a aby zohledňoval dosavadní doporučení od nezávislých institucí.

Bude důležité, aby Srbsko nadále aktivně přispívalo k regionální spolupráci a dále rozvíjelo své vztahy se sousedními zeměmi, včetně řešení zbývajících dvoustranných otázek.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, učinilo Srbsko určitý pokrok směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Srbsko musí vyvinout značné úsilí k restrukturalizaci svého hospodářství, aby se dokázalo ve střednědobém časovém horizontu vyrovnat s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie.

V roce 2012 prošlo Srbsko další recesí a jeho ekonomika poklesla o 1,7 %. Vysoké zvýšení vývozu zmírnilo účinky snížení domácí poptávky a vedlo k mírnému a nerovnoměrnému oživení v první polovině roku 2013. Mnoho úsilí o fiskální konsolidaci bylo vynaloženo většinou na straně příjmů. Byl obnoven proces restrukturalizace státních podniků. Určitého pokroku bylo dosaženo, pokud jde o boj proti korupci a zlepšení vlastnických práv.

Růst je nadále křehký a první známky hospodářského oživení v roce 2013 se nepřenesly na trh práce. Nezaměstnanost a rozpočtový schodek jsou stále velmi vysoké. Na trhu práce přetrvávala nepružnost a tvorba udržitelných pracovních míst představuje velký problém. Přijetí věrohodného střednědobého programu fiskální úpravy stále chybí. Přítomnost státu v hospodářství je významná a státní podniky nadále akumulovaly velké ztráty. Srbsko musí pokračovat ve zlepšování podnikatelského prostředí a mělo by vynaložit významné úsilí k rozvoji konkurenceschopného soukromého sektoru. Fungování tržních mechanismů je ohrožováno právní nejistotou a korupcí. Zásadní výzvou zůstává stínová ekonomika.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, pokračovalo Srbsko ve sbližování svých právních předpisů s požadavky právních předpisů EU v mnoha oblastech, přičemž toto úsilí bylo podpořeno přijetím národního plánu pro přijetí *acquis*. Dobrého pokroku bylo dosaženo v oblasti zadávání veřejných zakázek, a to pokud jde o přijetí nového zákona o veřejných zakázkách, který stanoví další harmonizaci s *acquis* EU a zahrnuje lepší ustanovení o předcházení korupci. Otázka nezávislosti centrální banky byla částečně řešena se změnou právních předpisů. Byly přijaty dva nové právní předpisy v oblasti podnikového účetnictví a auditu, jejichž cílem je další sbližování v oblasti práva obchodních společností. Institucionální rámec pro politiku malých a středních podniků a přístup malých a středních podniků k finančním prostředkům se zlepšil. Opatření přijatá ke zlepšení podnikatelského prostředí, zejména pokud jde o vyhodnocení dopadu u nových právních předpisů na podniky, jsou vítaným krokem. Sčítání obyvatel a zemědělské sčítání byla úspěšně ukončena. Avšak změny v právních předpisech týkajících se autorského práva, pokud jde o výběr poplatků a osvobození, představují krok zpět v procesu sbližování s *acquis* EU.

Do budoucna by mělo Srbsko zdvojnásobit své úsilí o dosažení souladu s *acquis* EU, a to se zvláštním důrazem na účinné provádění přijatých právních předpisů. Srbsko bude především muset vyvinout větší úsilí ke sbližování právních předpisů v oblasti vodohospodářství, nakládání s odpady, kvality ovzduší a ochrany přírody a k otevření trhu, oddělení výroby a distribuce a zavedení sazebníku odpovídajícího nákladům v odvětví energetiky. Další úsilí je rovněž zapotřebí v oblasti kontroly státní podpory, kde musí být dále upevněna nezávislost Komise pro kontrolu státní podpory a zrušeno osvobození podniků v procesu privatizace od pravidel pro státní podporu. Je třeba zásadním způsobem posílit systémy sociální ochrany, pracovníprávní vztahy a sociální dialog, zejména na úrovni tripartity sociálního dialogu. Rovněž musí být sladěny právní předpisy týkající se GMO s právními předpisy EU, aby bylo možné přistoupení k WTO. Je nutné vyvinout další značné úsilí k rozvoji správy a kontroly veřejných financí založené na konceptu odpovědnosti řídicích pracovníků a k rozvoji plné kapacity externího auditu.

Prozatímní dohoda v rámci Dohody o stabilizaci a přidružení byla i nadále bez větších problémů prováděna.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Bývalá jugoslávská republika Makedonie byla první zemí, jež v roce 2001 podepsala dohodu o stabilizaci a přidružení s EU. Byla kandidátskou zemí osm let od kladného stanoviska Komise z listopadu 2005 a od rozhodnutí Rady z prosince 2005. Od roku 2009 Komise při posuzování shledala, že země dostatečně splňuje politická kritéria, a doporučila zahájit jednání. Komise již v roce 2009 rovněž doporučila, aby byla zahájena druhá etapa přidružení v rámci dohody o stabilizaci a přidružení. Rada v obou případech nepřijala žádné rozhodnutí. Dvacet let po vstupu země do Organizace spojených národů by mělo být bez dalšího odkladu nalezeno řešení otázky názvu země.

V případě neexistence procesu vyjednávání jsou hlavními fóry pro diskuze a sledování reforem orgány zřízené na základě dohody o stabilizaci a přidružení a dialog na vysoké úrovni o otázce přistoupení, který byl zahájen v roce 2012. Dialog na vysoké úrovni o otázce přistoupení přispěl k pokroku ve většině prioritních oblastí. Pokrok dosažený v rámci uvedeného dialogu bude pro zemi přínosem při zahájení jednání. Avšak není a nemůže být náhradou za přechod k zahájení přístupových jednání.

Politická krize, která následovala po událostech v parlamentu koncem minulého roku, zviditelnila hluboké rozpory mezi politickými stranami, jež mají dopad na fungování parlamentu, a prokázala potřebu konstruktivní politiky v národním zájmu. Násilné vyvedení opozičních poslanců a novinářů z poslanecké sněmovny při přijímání rozpočtu na rok 2013 mělo za následek to, největší opoziční seskupení blokovalo jednání parlamentu a hrozilo bojkotem místních voleb. Dlouhotrvající patová situace byla vyřešena provedením politické dohody z 1. března. Řešení zahrnovalo návrat opozičních poslanců do parlamentu, účast v komunálních volbách, doporučení pro budoucnost od vyšetřovacího výboru, podpis napříč politickým spektrem memoranda o porozumění o strategických euroatlantických cílech země a další práci na volebních reformách. Dialog mezi vládou a novináři dosud nebyl obnoven. Shoda o zprávě vyšetřovacího výboru ukázala, že s přispěním politické vůle, prostřednictvím dialogu a kompromisu lze nalézt konstruktivní řešení. Doporučení vyšetřovacího výboru musí být provedena v plném rozsahu.

Celkově lze říci, že země i nadále dostatečně plní **politická kritéria**. Komunální volby v březnu/dubnu 2013 byly podle OBSE/ODIHR uspořádány profesionálně a účinně, současně však bylo podotknuto, že neexistuje jasný rozdíl mezi státem a stranou, a byla doporučena další změna právních předpisů v oblasti voleb. Země dokončila největší část soudních reforem v letech 2004 až 2010. Letos bylo dosaženo dalšího pokroku v oblasti efektivit soudnictví. Rovněž bylo dosaženo pokroku při sběru komplexních údajů o výsledcích boje proti korupci, které by měly být dále využity v budoucnosti. Pokud jde o svobodu projevu, pokrok v oblasti dialogu se sdělovacími prostředky po vyhoštění novinářů z parlamentu stagnoval a navzdory vývoji legislativního rámce se pověst země ohledně nezávislosti sdělovacích prostředků zhoršila. Uzavření řady sdělovacích prostředků v posledních letech rovněž snížilo rozmanitost různých občanům dostupných stanovisek.

Jelikož země již dosáhla vysoké úrovně souladu právních předpisů s ohledem na její situaci v procesu přistoupení, prioritou pro následující rok by mělo být účinné provádění a prosazování stávajících právních a politických rámců, podobně jako v zemích, jež se již účastní přístupových jednání.

V oblasti právního státu musí být dále posílena nezávislost a kompetence soudů a větší důraz kladen na kvalitu justice pro občany. Korupce je stále rozšířená v mnoha oblastech a nadále představuje závažný problém. Země musí prokázat hmatatelný dopad stávajících

protikorupčních opatření a účinně provádět opatření pro boj proti organizované trestné činnosti. V oblasti svobody projevu brání vysoký stupeň polarizace médií (často podle politických názorů) rozvoji objektivního zpravodajství, vytváří ekonomický tlak na novináře a vlastníky sdělovacích prostředků (např. neprůhledným používáním propagace vlády) a podporuje špatné profesní standardy. Dialog mezi vládou a zástupci médií musí být obnoven a musí vést ke konkrétním výsledkům v oblasti změny mediální kultury a také vytváření atmosféry důvěry a jejího budování. Zbývající doporučení ODIHR by měla být plně realizována. Dále musí být aktivně prováděna strategie týkající se romské menšiny. Je zapotřebí vyvinout větší úsilí v oblasti odsuzování netolerance, např. vůči příslušníkům lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální menšiny (LGBTI).

Rovněž je naléhavě nutné, aby byl dokončen přezkum *ochridské rámcové dohody*, jež má zásadní význam pro vztahy mezi jednotlivými skupinami obyvatelstva a mezi etnickými skupinami, a provedena odpovídající doporučení. Tato skutečnost, jakož i pokračující decentralizace, která představuje klíčový prvek dohody, přispějí ke stabilitě v zemi i mimo ni.

Země obecně udržuje dobré vztahy s dalšími zeměmi zapojenými do procesu rozšíření a hraje aktivní roli v rámci *regionální spolupráce*. Konstruktivní přístup ke vztahům se sousedními členskými státy EU je stále důležitý. Činností a prohlášením, jež mají negativní dopad na dobré sousedské vztahy, by mělo být zabráněno.

Z hlediska **ekonomických kritérií** je země i nadále značně pokročilou a v některých oblastech dosáhla dalšího pokroku na cestě k fungujícímu tržnímu hospodářství. Země by měla být schopna vypořádat se ve střednědobém horizontu s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, pokud rozhodně provede své reformní programy zaměřené na odstranění významných strukturálních nedostatků.

Hospodářská činnost v roce 2012 stagnovala, přičemž v první polovině roku 2013 došlo k obnovení růstu. V kontextu náročného vnějšího prostředí byla zachována makroekonomická stabilita. Nezaměstnanost je stále velmi vysoká, především mezi mladými lidmi. Rostoucí úroveň schodku a veřejného dluhu zvýšila zranitelnost země.

Musí být provedena opatření, která řeší hlubší příčiny vysoké nezaměstnanosti, zejména nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. Je třeba posílit udržitelnost veřejných financí. Fiskální politika musí být v souladu s prioritami země v oblasti strukturální reformy a zaměřená na výdaje podporující růst. Zavedení střednědobého fiskálního rámce a strategického plánování by přispělo k posílení fiskální kázně. Je třeba vyvinout další úsilí k účinnému provádění správy veřejných financí s cílem zajistit co nejefektivnější a nejtransparentnější využívání veřejných zdrojů a zdrojů EU. V zájmu zajištění více investic ze soukromého sektoru je nutné vyvinout další úsilí ke zlepšení podnikatelského prostředí, jež je negativně ovlivněno korupcí, a zdlouhavých a nákladných postupů pro ukončení činnosti na trhu. Zásadní výzvou zůstává stínová ekonomika.

Země úzce a rozsáhle spolupracuje s EU ve všech oblastech *acquis* a je na pokročilé úrovni sblížení právních předpisů v oblasti strategického plánování a institucí, v současné době se zaměřením na správní kapacitu a mechanismy koordinace v rámci státní správy pro zajištění účinného provádění. Země dosáhla dalšího pokroku při zlepšování své **schopnosti převzít závazky vyplývající z členství**. Před desátým výročím vstupem dohody o stabilizaci a přidružení v platnost nadále plní své závazky vyplývající z této dohody.

V oblasti vnitřního trhu bylo dosaženo dobré úrovně sblížení právních předpisů týkajících se pohybu kapitálu, poštovních služeb a práva obchodních společností. V oblasti spravedlnosti

a vnitřních věcí země velmi pokročila v přípravách ohledně vízové politiky, vnějších hranic a schengenského prostoru a policejní spolupráce. Co se týče reformy veřejné správy, je nezbytné pokračovat v práci na provádění zásad transparentnosti, zásluh a spravedlivého zastoupení. Je zapotřebí další úsilí zejména v oblasti regionální politiky, životního prostředí a změny klimatu, kde se musí zlepšit provádění projektů financovaných EU, jakož i kvality vody, kontroly průmyslového znečištění a řízení rizik. V oblasti sociální politiky a zaměstnanosti je třeba přijmout opatření s cílem vybudovat inkluzivní a efektivní pracovní trh. Je třeba posílit veřejnou vnitřní finanční kontrolu a rozvinout ji napříč celou veřejnou správou. Celkově dosáhla země při sladění s *acquis* dostatečné úrovně k tomu, aby mohla přejít do další fáze procesu přistoupení.

Albánie

V říjnu minulého roku Komise doporučila, aby Rada udělila Albánii status kandidátské země s výhradou dokončení klíčových opatření v oblasti reformy soudnictví a veřejné správy a revize jednacího řádu parlamentu. Aby mohla Rada rozhodnout, zda status kandidátské země udělit, vyzvala v prosinci roku 2012 Komisi, aby předložila zprávu, jakmile bude dosaženo nezbytného pokroku, přičemž je současně třeba zohlednit další opatření přijatá Albánií pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti, včetně aktivního vyšetřování a stíhání takových případů. V tomto ohledu Albánie přijala zbývající klíčová opatření v oblasti reformy soudnictví, veřejné správy a parlamentních reforem se souhlasem napříč stranami. Červnové parlamentní volby byly posouzeny mezinárodní volební pozorovatelskou misí vedenou OBSE/ODIHR jako svobodné s aktivní účastí občanů v průběhu kampaně a skutečným dodržováním základních svobod. V boji proti korupci a organizované trestné činnosti podnikla Albánie první kroky ke zlepšení účinnosti vyšetřování a stíhání a k posílení spolupráce mezi donucovacími orgány. Zvýšil se počet odsouzených v případech korupce a praní peněz a počet vyšetřování obchodování s lidmi a drogami. Veškerá nedávná doporučení Rady Evropy týkající se financování politických stran a právních ustanovení o korupci byla uspokojivě provedena. Nová vláda v Albánii se pevně zavázala k boji proti korupci a tuto otázku zdůraznila jako prioritu ve svém programu.

V návaznosti na stanovisko Komise z roku 2010 musí země pro zahájení jednání o přistoupení splňovat tyto hlavní priority. Albánie bude muset 1) pokračovat v provádění reformy veřejné správy s cílem zvýšit profesionalitu a depolitizaci veřejné správy; 2) přijmout další opatření s cílem posílit nezávislost, účinnost a odpovědnost soudních orgánů; 3) nadále vyvíjet rozhodné úsilí v boji proti korupci, včetně dosažení přesvědčivých výsledků ohledně aktivně vedených vyšetřování, trestních stíhání a počtu rozsudků; 4) nadále vyvíjet rozhodné úsilí v boji proti organizované trestné činnosti, včetně dosažení přesvědčivých výsledků ohledně aktivně vedených vyšetřování, trestních stíhání a počtu rozsudků; 5) přijmout účinná opatření k posílení ochrany lidských práv, včetně Romů, a antidiskriminační politiky a rovněž uplatňování vlastnických práv.

Pro zajištění budoucího členství Albánie v EU bude nezbytný konstruktivní a trvalý dialog mezi vládou a opozicí o otázkách reforem souvisejících s EU. Konstruktivní zapojení Albánie do regionální spolupráce má nadále zásadní význam.

Albánie dosáhla dalšího pokroku v plnění **politických kritérií** pro členství v EU. Vládnoucí většina a opozice spolupracovaly na přijetí řady právních nástrojů v parlamentu. To zahrnuje přijetí zákona o státní službě, zákona o nejvyšším soudu a jednacím řádu parlamentu a souboru změn trestního zákoníku a občanského soudního řádu.

Zatímco proces příprav na parlamentní volby 23. června proběhl ve znamení napětí, což občas ohrožovalo činnost orgánů odpovědných za organizaci voleb, volby byly svobodné a celkově probíhaly řádným způsobem, s vysokou volební účastí. Albánie dosáhla dalšího pokroku, pokud jde o reformu veřejné správy, zejména přijetím zákona o státní službě.

Byly podniknuty další kroky k reformě soudnictví, včetně zjednodušení soudního systému. Zlepšené pracovní postupy protikorupčních orgánů, nárůst počtu odsuzujících rozsudků a lepší interinstitucionální spolupráce vedly k určitému pokroku v boji proti korupci, přičemž byly předloženy počáteční výsledky, jež je třeba posílit. Lepší monitorování a transparentnost v klíčových oblastech, jako je registrace majetku, cla, vyšší vzdělávání a zdravotnictví, svědčí o zvýšené informovanosti o prevenci. Doporučení Rady Evropy týkající se financování politických stran a právních ustanovení o korupci byla provedena. Korupce je však i nadále velmi vážným problémem, jehož řešení bude vyžadovat odhodlání a společné úsilí. Pokud jde o organizovanou trestnou činnost, mezinárodní policejní spolupráce se zlepšila, stejně jako využití analýzy hrozeb; bylo zabaveno větší množství drog a majetku z trestné činnosti. Doporučení Rady Evropy týkající se boje proti praní peněz byla splněna. Důležité změny trestního zákona řešily obchodování s lidmi a další závažné trestné činy.

V oblasti lidských práv je obecně respektována svoboda shromažďování a sdružování, jakož i svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání. V oblasti boje proti diskriminaci byl zaznamenán pokrok, například v rámci akčního plánu týkajícího se práv lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální menšiny (LGBTI). V oblasti svobody projevu se zákonem o audiovizuálních médiích významně zlepšil legislativní rámec pro audiovizuální média v Albánii.

Do budoucna musí Albánie urychlit reformu soudnictví. Institucionální a právní uspořádání soudnictví by mělo být přezkoumáno a posíleno. K zajištění nezávislosti, transparentnosti, odpovědnosti a účinnosti soudnictví je stále třeba dokončit nebo přijmout základní právní předpisy, včetně ústavních změn k depolitizaci jmenování do vrchního soudu. Nedávno přijaté právní předpisy je třeba účinně provádět s plnou podporou politiků a soudních profesí.

Kromě toho musí Albánie věnovat zvláštní pozornost provádění reformy veřejné správy, zejména pokud jde o strukturální právní předpisy a správní akty. Sekundární právní předpisy týkající se nového zákona o státní službě musí být přijaty a rychle provedeny. Musí být zajištěna kontinuita v oblasti veřejné správy a posílena profesionalita, depolitizace a odpovědnost.

Bude třeba zavést cílená opatření v boji proti korupci, mimo jiné poskytnutím nezbytné pravomoci a kapacit, jakož i silné politické podpory ústřednímu koordinačnímu orgánu. Musí být zlepšena prevence a kapacita v oblasti represe a nezávislost donucovacích orgánů. Je třeba zajistit, aby parlament řádně sledoval zprávy nezávislých orgánů.

Rovněž je nutné dále rozvíjet výsledky účinného vyšetřování a stíhání organizované trestné činnosti na základě počátečních výsledků. Je nezbytné další úsilí k dokončení změn trestního řádu a k účinnému rozšíření používání posouzení hrozeb, výměny informací a cíleného, aktivně vedeného vyšetřování. Aktivnější přístup je rovněž vyžadován, pokud jde o vyšetřování nedoložených majetků a podezření na praní peněz.

V oblasti lidských práv by mělo být prioritou navrhování nových právních předpisů a provádění stávajících právních předpisů s jasným důrazem na práva osob se zdravotním postižením, na právo dítěte a na začleňování Romů. Pokud jde o svobodu projevu, je

zapotřebí dalšího úsilí, aby byla plně zaručena nezávislost regulačního orgánu pro odvětví sdělovacích prostředků.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, učinila Albánie další pokrok směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Pokud Albánie urychlí strukturální reformy, měla by být schopna vypořádat se ve střednědobém horizontu s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie.

Albánie si udržela makroekonomickou stabilitu. Růst HDP zpomalil, zůstal však kladný, a to zejména díky vnější poptávce. Nízká inflace vytvořila prostor pro uvolnění měnové politiky na podporu růstu, avšak jeho přenos do reálné ekonomiky se dosud neprojevil, neboť růst objemu úvěrů se zpomalil v důsledku vysokých a rostoucích úvěrů v selhání. Rozpočtový schodek je stále vysoký a veřejný dluh se dále zvýšil, což vedlo k překročení a zrušení zákonem stanoveného dluhového stropu ve výši 60 % HDP. Došlo k mírnému zlepšení v oblasti trhu práce, nezaměstnanost je nicméně stále vysoká. Schodek běžného účtu se snížil, ale je nadále velký. Hospodářství je i nadále vystaveno jak domácím strukturálním nedostatkům, tak globální ekonomické nestabilitě.

Albánie musí doplnit fiskální a měnovou politiku zaměřenou na stabilitu strukturálními reformami, které zajistí dlouhodobý udržitelný hospodářský růst. Albánie bude muset reagovat na vysokou úroveň rozpočtového schodku a veřejného dluhu a jeho krátkodobé zkeslení. Kromě toho bude muset zlepšit fiskální předvídatelnost snížením opakujících se nadhodnocení příjmů a efektivnějším výběrem daní. Zlepšení podnikatelského a investičního prostředí je důležité pro diverzifikaci hospodářství a posilování jeho dlouhodobého růstového potenciálu. Toho by mohlo být mimo jiné dosaženo posílením právního státu, bojem proti korupci a řešením nedoplatků, jakož i rozvojem infrastruktury a posílením lidského kapitálu. Zásadní výzvou zůstává stínová ekonomika.

Dohoda o stabilizaci a přidružení byla i nadále celkově bez problémů prováděna a Albánie pokračovala ve sbližování svých právních předpisů s požadavky právních předpisů EU v různých oblastech, přičemž zvýšila svou **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**. Ke zlepšení došlo v oblastech, jako jsou veřejné zakázky, statistiky, spravedlnost, svoboda a bezpečnost a cla. Albánie musí vyvinout další úsilí, aby se zajistilo účinné prosazování práv duševního a průmyslového vlastnictví, a věnovat zvláštní pozornost odvětví energetiky, včetně diverzifikace zdrojů energie, fungování trhu s elektřinou, řešení problémů týkajících se síťových ztrát a nízké míry výběru poplatků. Je rovněž nutné s odhodláním řešit otázku vracení DPH, i pokud jde o stávající nedostatky, a posílit ochranu životního prostředí, mimo jiné prostřednictvím udržitelných investic v oblasti nakládání s odpady a odpadních vod. Je zapotřebí vyvinout další úsilí v oblasti zaměstnanosti a sociální politiky. Musí být posílena správní kapacita a profesionalita subjektů odpovědných za provádění *acquis* a chráněna nezávislost regulačních subjektů. V několika oblastech *acquis*, zejména v oblasti zadávání veřejných zakázek a finanční kontroly, je důležité zvýšit transparentnost a odpovědnost.

Bosna a Hercegovina

Bosna a Hercegovina v procesu evropské integrace nepostoupila, zatímco ostatní země v tomto regionu dosahují pokroku. Dohoda o stabilizaci a přidružení byla podepsána v roce 2008 a ratifikační proces byl završen v roce 2011. Dohoda o stabilizaci a přidružení dosud nevstoupila v platnost, protože země nesplnila zbývající požadavky, zejména požadavek věrohodného úsilí při provádění rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sejdić a Finci týkající se diskriminace občanů na základě etnické příslušnosti. Proto se vztahy EU s Bosnou a Hercegovinou stále řídí Prozatímní dohodou z roku 2008.

Politici představitelé nesdílejí pohled na celkové směřování a budoucnost země ani na způsob jejího fungování. Neexistuje důkladný vnitřní politický dialog o základních otázkách, jako je např. evropský integrační proces, ani stanovení priorit s tím spojených. Agenda EU nebyla prioritou politických představitelů země, což vedlo k tomu, že nebylo dosaženo žádného pokroku v její evropské perspektivě. Krátkodobé zájmy stran nebo etnické zájmy převažovaly nad politikou upevňování Bosny a Hercegoviny v EU zaměřenou na budoucnost. Patová politická situace v rámci federace, která trvá již déle než jeden rok, má negativní dopad na řízení jak ve federaci a na státní úrovni. Neustále dochází ke zpochybňování jednoty Bosny a Hercegoviny jako jediného státu některými politickými aktéry.

Dva klíčové závazky v plánu země týkajícím se žádosti o členství v EU z roku 2012, zejména skutečné provádění rozhodnutí ve věci Sejdić a Finci, a zavedení účinného mechanismu koordinace záležitostí týkajících se EU nebyly splněny. Evropská unie se zapojila do intenzivního zprostředkovatelského úsilí s cílem pomoci politickým představitelům Bosny a Hercegoviny nalézt společná východiska pro provádění rozhodnutí ve věci Sejdić a Finci, ti se však na řešení nedohodli.

Řešení tohoto rozhodnutí není nezbytné pouze pro to, aby země dosáhla pokroku na cestě do Evropské unie, ale také pro legitimitu a důvěryhodnost zástupců předsednictví a poslanecké sněmovny Bosny a Hercegoviny, kteří mají být zvoleni v roce 2014. To by umožnilo odblokovat proces přistoupení k EU, který je zásadní pro vývoj Bosny a Hercegoviny z poválečné země směrem k zemi, jež se v budoucnosti stane členem EU. Bez politické odvahy a odhodlání se evropská perspektiva Bosny a Hercegoviny neuskuteční.

Stejně naléhavé a důležité je vytvořit mechanismus koordinace záležitostí týkajících se EU mezi různými úrovněmi správy. Ve vysoce decentralizované zemi, jakou je Bosna a Hercegovina, má tento mechanismus zásadní význam pro to, aby příslušný zástupce z Bosny a Hercegoviny mohl hovořit jménem celé země a plnit závazky při spolupráci s EU. Země musí bezodkladně vypracovat mechanismus splňující tento základní požadavek.

Je stále obtížnější odůvodnit poskytování prostředků předvstupní pomoci zemi, jejíž političtí zástupci nejsou ochotni dosáhnout konsensu nezbytného pro dosažení pokroku na předvstupní cestě. Bez tohoto konsensu existuje značné nebezpečí, že předvstupní pomoc nepovede k očekávaným výsledkům. Vzhledem k tomu, že dosud nebylo nalezeno žádné řešení, pokud jde o provádění rozhodnutí ve věci Sejdić a Finci, a že mechanismus koordinace EU nebyl zřízen, nemůže být zachována stejná úroveň financování z nástroje předvstupní pomoci (NPP). Komise se rozhodla odložit další diskuse o NPP II, dokud země nebude znovu pokračovat na cestě k procesu evropské integrace. Nebude-li dosaženo hmatatelného pokroku, hrozí Bosně a Hercegovině, že přijde o významné finanční prostředky předvstupní pomoci.

Přípravy země na přizpůsobení se přistoupení Chorvatska byly pomalé, avšak nezbytné dohody týkající se překračování osob a zboží na hranici s Chorvatskem byly včas podepsány před 1. červencem. Komise považuje za nepřijatelné, že Bosna a Hercegovina dosud odmítla přizpůsobit prozatímní dohodu / dohodu o stabilizaci a přidružení tak, aby byl zohledněn její tradiční obchod s Chorvatskem. Komise Bosnu a Hercegovinu vyzývá k rychlému přehodnocení svého postoje, aby přizpůsobení založené na tradičních obchodních tocích mohlo být co nejdříve dokončeno.

Země dosáhla jen velmi omezeného pokroku v plnění **politických kritérií**. Protože země dosud neprovedla rozhodnutí ve věci Sejdić a Finci, neskončila zatím diskriminační praxe, kdy občané Bosny a Hercegoviny, kteří se nepřihlásí k jednomu ze tří konstitutivních národů, jsou vyloučeni z kandidatury na předsednictví a/nebo do poslanecké sněmovny Bosny

a Hercegoviny. Legislativní procesy obecně zůstávají extrémně pomalé, a to z důvodu nedostatku politické vůle dosáhnout kompromisu. Časté využívání naléhavého postupu pro zavádění právních předpisů ve vnitrostátním parlamentu Bosny a Hercegoviny vedlo k nadměrnému používání postupu zásadního národního zájmu. Vzhledem k nedostatku politické shody byly právní předpisy často blokovány použitím práva veto konstitutivních celků.

Stále zde ještě existuje vysoká míra korupce, chybí účinná preventivní opatření proti praní peněz a v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu bylo dosaženo jen omezeného pokroku. Ačkoli bylo dosaženo jen omezeného pokroku v celkové reformě soudního systému, je prováděna řada doporučení vydaných Komisí v rámci strukturovaného dialogu o oblasti spravedlnosti: pokud jde o procesy týkající se válečných zločinů, určení příslušnosti pro případy významně pokročilo v souladu s národní strategií pro vyšetřování válečných zločinů a s přidělením dostatečných finančních a lidských zdrojů z příslušných rozpočtů a hlavních příspěvků z NPP. Počet nevyřešených případů se snížil. Uzavření protokolů o spolupráci v oblasti trestního stíhání pachatelů válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy jak s Chorvatskem, tak se Srbskem je slibné. Celkově stále existují vážné nedostatky, pokud jde o nezávislost, účinnost, odpovědnost a nestrannost soudnictví v Bosně a Hercegovině.

Provádění stávajících nástrojů v oblasti lidských práv, včetně těch, jež chrání příslušníky lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální menšiny (LGBTI) od projevů násilí a nenávisti, jakož i provádění akčních plánů týkajících se romské problematiky, zůstává omezené. Legislativní nedostatky jsou stále překážkou udržitelného návratu a místní integrace uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. Právní předpisy, které zaručují svobodu projevu, existují, avšak zastrašování novinářů a redaktorů je i nadále problémem, stejně jako finanční tlaky na veřejnoprávní vysílání. Bosna a Hercegovina se i nadále aktivně podílí na regionální spolupráci a udržuje dobré sousedské vztahy. Je třeba vyřešit nedořešené otázky týkající se hranic a majetku se sousedními zeměmi.

Důkladné přípravy na všech úrovních, podporované EU a dalšími mezinárodními organizacemi, umožnily uskutečnění dlouho očekávaného sčítání obyvatel v Bosně a Hercegovině poprvé od roku 1991.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, učinila Bosna a Hercegovina jen malý pokrok směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Je třeba vynaložit další značné reformní úsilí, aby byla země z dlouhodobého hlediska schopna vyrovnat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie.

V roce 2012 ekonomika zpomalila o 1,1 %. Ukazatele však v první polovině roku 2013 ukazují určité známky oživení. Nezaměstnanost je stále velmi vysoká. Kvalita veřejných financí se držela na nízké úrovni, přestože řízení veřejných financí se poněkud zlepšilo. Navzdory určitému mírnému zlepšení je konsenzus o zásadních aspektech hospodářské a fiskální politiky stále nedostatečný, a brání tak reformám na úrovni země. Velký a neefektivní veřejný sektor s více pravomocemi na úrovni státu, konstitutivních celků a na obecní nebo na kantonální úrovni (zejména v rámci federace), jež se překrývají, i nadále představují riziko pro udržitelnost veřejných financí. Neefektivní právní a soudní systém omezuje donucovací kapacity, jasně odrazuje od investování a je zdrojem korupce.

Složení a nízká efektivita veřejných výdajů v Bosně a Hercegovině i nadále představuje problém. V této souvislosti je třeba dále zlepšit fiskální výkaznictví, aby se zlepšila kvalita analýzy a vytváření politik. Strukturální nepružnost, jako je nadměrné zdanění práce a špatně cílené sociální transfery, vyžaduje opatření na podporu poptávky po pracovní síle. Orgány federace by měly pokračovat v rozvoji důchodové reformy. Vzhledem k vysokému podílu

veřejných společností v ekonomice by orgány měly povzbuzovat privatizaci, která může zlepšit fiskální situaci a dát podnět k vyšší hospodářské soutěži. Soukromý sektor musí být podpořen prostřednictvím řádného obchodního prostředí, zejména tím, že se v této zemi zlepší vymáhání dodržování smluv a zřídí jednotný hospodářský prostor. Zásadní výzvou zůstává stínová ekonomika.

Nedostatek skutečné politické podpory pro agendu EU se rovněž odráží v pouze velmi malém pokroku, pokud jde o **sbližování právních předpisů s právními předpisy a normami EU**. To se týká zejména oblasti veterinární a bezpečnosti potravin; hospodářské soutěže; zadávání veřejných zakázek; energetiky; životního prostředí a změny klimatu; dopravy; zaměstnanosti a sociální politiky. V jiných oblastech, jako je rozvoj venkova nebo regionální politika, došlo k malému pokroku v důsledku nedostatku shody o příslušných celostátních strategiích. V řadě případů je třeba provést jmenování do důležitých orgánů. Pokud se tak nestane, bude to bránit pokroku v legislativní oblasti. Další instituce, jako je Rada pro státní podporu, trpí nedostatkem finančních zdrojů, a tudíž dosud nemohly řádně fungovat. Jednou z mála kladných výjimek je oblast práva duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví, kde jsou přípravy na sladění s normami EU na pokročilé úrovni.

K tomu, aby Bosna a Hercegovina mohla vyvážet produkty živočišného původu do EU, je nezbytné rychle pokročit v provádění veterinárních právních předpisů a předpisů o bezpečnosti potravin EU. Bosna a Hercegovina je jedinou zemí v regionu, která nemá sladěny právní předpisy se směrnicemi EU o zadávání veřejných zakázek z roku 2004. Je třeba, aby tak učinila co nejdříve. Je nutné, aby země vytrvala v soustavném úsilí o udržitelné provádění veškerých reforem zavedených v rámci plánu liberalizace vízového režimu, a to i pokud jde o širší opatření na hranicích, jejichž cílem je posílit vnitrostátní a regionální bezpečnost. Činnosti vztahující se k prevenci zneužívání bezvízového režimu musí pokračovat.

Kosovo

Rok 2013 je pro Kosovo historickým rokem na jeho cestě do Evropské unie. Červnové rozhodnutí Rady, kterým se povoluje zahájení jednání o dohodě o stabilizaci a přidružení, představuje začátek nové, významné fáze ve vztazích mezi EU a Kosovem. Jednání budou formálně zahájena tento měsíc. Komise plánuje dokončit jednání na jaře roku 2014, v létě pak parafovat návrh dohody a poté předložit návrhy Radě k podpisu a uzavření dohody.

Kosovo aktivně a konstruktivně usilovalo a stále usiluje o viditelné a udržitelné zlepšení *vztahů se Srbskem*. V dubnu vyústilo zapojení Kosova do dialogu pod záštitou EU v „*První dohodu o zásadách pro narovnání vztahů*“ se Srbskem (dále jen „První dohoda“), která byla v květnu doplněna prováděcím plánem. Obě strany se zejména dohodly, že žádná strana nebude blokovat pokrok druhé strany na její cestě do EU ani ostatní v takovémto blokování podporovat. To představuje zásadní změnu ve vztazích mezi oběma stranami. Provádění První dohody pokračovalo a již vedlo k řadě nevratných změn v dané oblasti. Strany dospěly k dohodě v oblasti energetiky a telekomunikací. Pokroku bylo dosaženo rovněž při provádění dohod v rámci technického dialogu s podporou mise EU na podporu právního státu (EULEX). Je třeba, aby Kosovo bylo i nadále plně odhodláno pokračovat v normalizaci vztahů se Srbskem a v provádění všech dohod, kterých bylo dosaženo v rámci dialogu. Je třeba, aby Kosovo dokončilo provádění První dohody zejména v oblastech policie, spravedlnosti a komunálních voleb.

První dohoda se setkala s odporem v *severním Kosov*u. Restriktivní a inkluzivní přístup Prištiny, společně s pozitivní úlohou Bělehradu, zabránily vyhocení situace. Po První dohodě

byly uzavřeny srbské policejní stanice v severním Kosovu; přestaly být ze Srbska vypláceny mzdy policejním úředníkům zaměstnávaným Kosovem; srbské soudy zastavily trestní řízení v Kosovu a byla zrušena místní shromáždění ve čtyřech obcích na severu země. V severním Kosovu se rovněž uskutečnila komunální volby, plánované na listopad. Je důležité, aby tyto volby proběhly řádně a aby všichni lidé, kteří mají právo volit, se jich zúčastnili a vykonávali svá demokratická práva. Dne 19. září byl usmrčen jeden člen mise EULEX při útoku na konvoj mise EULEX v severním Kosovu. Vedoucí představitelé Kosova i Srbska tento útok co nejdůrazněji odsoudili.

Kosovo úspěšně pracovalo na důležitých politických *reformách*. V dubnu Evropská komise a vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku potvrdily,¹ že Kosovo splnilo krátkodobé priority týkající se právního státu, veřejné správy, ochrany menšin a obchodu, které jsou určeny ve studii proveditelnosti z² října minulého roku. V dubnu Komise vydala rovněž své doporučení Radě k podpisu a uzavření rámcové dohody, která Kosovu umožní účast na programech Evropské unie.

V prosinci se Kosovo stalo členem Evropské banky pro obnovu a rozvoj. V červnu Kosovo podepsalo rámcovou dohodu s Evropskou investiční bankou a Rozvojová banka Rady Evropy s přistoupením Kosova souhlasila. V únoru Rada pro regionální spolupráci rozhodla pozměnit statut, aby Kosovu umožnila stát se plnohodnotným účastníkem.

Dialog *o liberalizaci vízového režimu* je nadále jedním z hlavních bodů politické agendy Kosova. Přiština vynaložila úsilí s cílem zajistit pokrok. V únoru přijala Komise první zprávu o plnění požadavků plánu liberalizace vízového režimu Kosovem.³ V dubnu přijalo Kosovo akční plán liberalizace vízového režimu. K dnešnímu dni proběhla tři setkání vyšších úředníků. Kosovo v úzké spolupráci s Komisí, úřadem EU v Přištině a misí EULEX pokročilo ve změně právních předpisů podle doporučení uvedených ve zprávě. V této oblasti je třeba vyvinout další úsilí. Kosovo se rovněž musí zaměřit na provádění právních předpisů.

Široká politická shoda ohledně evropské perspektivy Kosova má zásadní význam pro dynamiku procesu sblížení. Tento cíl také sledovala Národní rada pro evropskou integraci. Je důležité, aby tato shoda byla zachována a dále rozšířena. Toto úsilí by mělo významně přispět k jednáním o dohodě o stabilizaci a přidružení.

Komise ve své studii proveditelnosti uvádí prioritní oblasti, na které se Kosovo musí zaměřit, aby splnilo své závazky vyplývající z dohody o stabilizaci a přidružení. Jedná se o právní stát, soudnictví, veřejnou správu, volební reformu a parlament, lidská a základní práva, ochranu menšin, obchod a otázky vnitřního trhu a veterinární a rostlinolékařské otázky.

V souvislosti s **politickými kritérii** kosovská vláda zvýšila svou schopnost řešit priority procesu evropské integrace. Tuto schopnost prokázala opatřeními navazujícími na krátkodobé priority studie proveditelnosti a přípravami na jednání o dohodě o stabilizaci a přidružení. Byly rovněž učiněny kroky ke zlepšení kontroly práce vlády parlamentem. Nicméně rozhodnutí parlamentu diskutovat o výsledku soudního řízení narušilo úsilí Kosova o posílení jeho institucí demokratické správy věcí veřejných.

Kosovo prokázalo své odhodlání dosáhnout výsledků v boji proti organizované trestné činnosti a korupci, včetně zahájení šetření a posilování právního rámce. Byly podniknuty

---

¹ JOIN(2013) 8 final.

² COM(2012) 602 final.

³ COM(2013) 66 final.

první kroky pro vytvoření harmonizovaných statistik v této oblasti. Kosovo rovněž pokračovalo v dobré spolupráci s misí EULEX. Soudní systém prošel důležitou reformou. Její soudržné uplatňování bude mít zásadní význam pro to, aby bylo možné vyvolat další budoucí pozitivní změny, a bude třeba je pečlivě sledovat. V lednu vstoupily v platnost právní předpisy týkající se soudů a trestního stíhání, které zavedly nové soudní struktury a struktury státního zastupitelství. Nový právní rámec by měl přispět k nezávislosti, účinnosti, odpovědnosti a nestrannosti soudního systému. Kosovo rovněž pokračovalo ve zpětném přebírání osob z členských států.

V návaznosti na doporučení uvedená ve studii proveditelnosti parlament změnil články trestního zákona o trestní odpovědnosti sdělovacích prostředků a ochraně novinářských zdrojů. Byla vytvořena Rada pro sledování provádění, kterou tvoří zástupci kosovských orgánů a srbské pravoslavné církve a která funguje dobře. Rovněž bylo zahájeno veřejné vysílání v srbském jazyce. Byl jmenován nový jazykový komisař a jeho úřad začal plnit své funkce. Byl navýšen rozpočet a počet zaměstnanců úřadu veřejného ochránce práv, takže tato instituce nyní může plnit svou úlohu ochránce řádné správy věcí veřejných a lidských práv v Kosovu.

Kosovo stále musí zajistit, aby byla dokončena *volební reforma* a aby právní rámec odrážel osvědčené postupy v EU. *Parlament* musí zlepšit kontrolu výkonné moci lepším přezkumem návrhů právních předpisů a sledováním provádění politik a právních předpisů. Vláda musí zajistit přiměřenou účast na činnosti parlamentu. Finanční nezávislost parlamentu se zlepšila, ale je zapotřebí dalších kroků (např. zlepšení jednacího řádu a právních předpisů týkajících se parlamentu) k posílení finanční a administrativní nezávislosti parlamentu.

Pokud jde o *právní stát*, musí Kosovo v první řadě poskytnout konkrétní výsledky v oblasti boje proti organizované trestné činnosti a korupci a zlepšit právní předpisy a jejich provádění. Kosovo musí dále zlepšovat spolehlivost statistik v těchto oblastech. Kosovo musí aktivně podporovat misi EULEX při provádění jejího mandátu, včetně zvláštní vyšetřovací komise. Kosovo od mise EULEX postupně přebírá stále více povinností. Strukturovaný dialog o právním státu je hlavním fórem Kosova a EU pro přezkum pokroku v této oblasti.

Závažný problém i nadále představují politické zásahy do práce *soudů*. Soudní rady a rady státních zástupců musí rozhodně reagovat na útoky proti soudcům, státním zástupcům a justičním orgánům. Totéž musí učinit parlament a vláda. Jsou nezbytná vhodná bezpečnostní a ochranná opatření pro soudce a soudní zaměstnance, jakož i pro státní zástupce, svědky a žalobce. Je nezbytné, aby Kosovo podniklo další kroky ke snížení celkového počtu nevyřešených případů, včetně výkonu soudních rozhodnutí, a zajistilo, že soudní proces probíhá ve vhodných prostorách a v souladu se soudním řádem. Musí pokračovat jmenování soudců a státních zástupců, kteří jsou příslušníky menšin, v souladu s legislativním rámcem. Kosovo musí zajistit, aby si své pravomoci ponechalo zvláštní státní zastupitelství pro případy organizované trestné činnosti, válečných zločinů a korupce.

Pokud jde o *veřejnou správu*, musí se Kosovo zaměřit na provádění právních předpisů, strategie a akčního plánu, což vyžaduje jasnou politickou orientaci. Je třeba zvýšit profesionalitu státní služby a osoby náležející k menšinám musí být řádně zastoupeny v souladu s právními předpisy. Politické vměšování do přijímání a jmenování zaměstnanců veřejného sektoru musí přestat. V oblasti *lidských a základních práv* musí být pro jejich podporu a ochranu zjednodušeno složité a vzájemně se překrývající institucionální uspořádání. Je zapotřebí více úsilí při vyšetřování a stíhání fyzických útoků na novináře. Totéž platí pro násilné incidenty namířené proti lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální komunitě (LGBTI). Současně je třeba dosáhnout pokroku při prosazování

vlastnických práv, například snižováním počtu nevyřízených soudních případů a zlepšením výkonu soudních a správních rozhodnutí. Je třeba lépe prosazovat právní předpisy v oblasti ochrany osobních údajů. Parlament musí navrhnout udržitelný dlouhodobý mechanismus financování veřejnoprávního vysílání a ještě musí být dokončeno jmenování členů správní rady.

Co se týče *ochrany menšin*, musí být provedeny právní předpisy o kulturním dědictví a srbské pravoslavné církvi. Je nutné dále podporovat místní orgány, aby mohly pokračovat v procesu decentralizace. Důsledně musí být provedena strategie a akční plán týkající se Romů, Aškalů a příslušníků egyptské komunity, protože situace těchto menšin stále zůstává velkým problémem. Toto je také důležité v souvislosti s procesem liberalizace vízového režimu. Útoky motivované národností nebo náboženstvím musí být vyšetřeny, stíhány a pachatelé postaveni před soud.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, učinilo Kosovo určitý pokrok směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Jsou nutné značné reformy a investice, aby bylo z dlouhodobého hlediska schopno odolávat konkurenčním tlakům a tržním silám.

Náročná hospodářská situace v regionu a v EU začala ovlivňovat ekonomiku Kosova, avšak v nižší míře než v ostatních zemích regionu. V roce 2012 vzrostlo HDP Kosova o 2,5 %. Fiskální politika byla obezřetná a rozpočtové výsledky ukazovaly na dobrý vývoj. Bylo zavedeno právně závazné fiskální pravidlo, které má být provedeno v roce 2014. Míra nezaměstnanosti je stále velmi vysoká. Kosovo nadále značně investuje do své infrastruktury.

Je zapotřebí vyvinout trvalé úsilí na podporu makroekonomické stability a zlepšení sociální situace. Kosovo musí zvýšit svou konkurenceschopnost a zlepšit podnikatelské prostředí a podporu soukromého sektoru, aby se snížila nezaměstnanost. Zdravé podnikatelské prostředí vyžaduje další opatření k řešení slabého právního státu a korupce. Privatizace musí pokračovat. Zásadní výzvou zůstává stínová ekonomika.

Priority v oblasti **evropských standardů** je třeba řešit v rámci jednání o dohodě o stabilizaci a přidružení. Kosovo dokončilo restrukturalizaci ministerstva obchodu a průmyslu, aby mohlo účinně jednat o obchodní části dohody, a dále dokončilo analýzu dopadů. Kosovo rovněž vynaložilo úsilí na přípravu zemědělského sčítání.

Pokud jde o *obchod a otázky vnitřního trhu*, zásadní význam má zlepšení statistiky podnikání. Kosovo musí pokračovat v provádění právního rámce pro obchod, hospodářskou soutěž a vnitřní trh. Kosovo musí zvýšit své úsilí v řadě *rostlinolékařských a veterinárních oblastí*, které mají vliv na bezpečnost potravin, jak je uvedeno ve studii proveditelnosti. V odvětví *energetiky* je potřeba zvýšit úsilí při vyřazování elektrárny Kosovo A z provozu. Zaměření se na priority uvedené ve studii proveditelnosti, na přípravu jednání o uzavření dohody s EU a na dialog o liberalizaci vízového režimu mělo dopad na pokrok v jiných odvětvích.

Turecko

Turecko je kandidátskou zemí a strategickým partnerem Evropské unie. Turecko je se svou velkou a dynamickou ekonomikou významným obchodním partnerem EU a cenným prvkem konkurenceschopnosti EU prostřednictvím celní unie. Turecko těží ze strategické polohy, včetně v oblasti energetické bezpečnosti, a hraje významnou regionální úlohu. Komise zdůrazňuje význam pokračující spolupráce a dialogu o otázkách zahraniční politiky. Stejnou měrou zůstává EU oporou pro realizaci tureckých hospodářských a politických reforem.

Události v souvislosti s parkem Gezi zdůraznily význam širší podpory dialogu napříč politickým spektrem a společností a nutnost dodržování základních práv v praxi.

Pozitivní program, který byl zahájen v roce 2012, i nadále podporuje a doplňuje přístupová jednání s Tureckem prostřednictvím posílené spolupráce v řadě oblastí společného zájmu. Přináší sice některé pozitivní výsledky, avšak není náhradou za vyjednávání. Plný potenciál vztahu EU a Turecka lze nejlépe rozvíjet v rámci aktivního a důvěryhodného procesu přistoupení. Tento proces zůstává nejvhodnějším rámcem pro podporu reforem souvisejících s EU, rozvoj dialogu o otázkách zahraniční a bezpečnostní politiky, posílení hospodářské konkurenceschopnosti a zvýšení spolupráce v oblasti energetiky a spravedlnosti a vnitřních věcí. Jednání o přistoupení musí znovu získat dynamiku a zároveň respektovat závazky EU a stanovené podmínky. V tomto ohledu představuje důležitý krok otevření kapitoly 22 věnované regionální politice po více než třech letech patové situace v jednáních. Turecko může urychlit tempo jednání splněním referenčních kritérií, splněním požadavků rámce pro jednání a tím, že bude respektovat své smluvní závazky vůči EU, včetně plného a nediskriminačního provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení vůči všem členským státům.

Smíšeným dojmem působí vývoj v Turecku za posledních dvanáct měsíců týkající se dodržování **politických kritérií**. Pokračovalo důležité reformní úsilí. Čtvrtý balíček reformy soudnictví, jenž byl přijat v dubnu, posiluje ochranu základních práv, včetně svobody projevu, a boj proti beztrestnosti v případech mučení a špatného zacházení. Vláda zahájila mírový proces, jehož cílem je ukončit terorismus a násilí na jihovýchodě země a připravit cestu k řešení kurdské otázky. Tento proces by měl probíhat v dobré víře na všech stranách. Oznámená opatření v demokratizačním balíčku, který byl předložen v září 2013, předpokládají další reformy týkající se řady důležitých otázek, včetně používání jiných jazyků než turečtiny, práv osob náležejících k menšinám a změn stávajících vysokých prahových hodnot pro zastoupení v parlamentu a financování politických stran, jež by měla vést ke zvýšení plurality. Zásadní význam má pokrok ve spolupráci s opozičními stranami a provádění v souladu s evropskými standardy.

Dohodovací výbor parlamentu složený ze zástupců stran napříč celým politickým spektrem, který byl založen za účelem navržení nové ústavy, pokračoval ve své činnosti a dospěl k dohodě o řadě článků. Tato činnost by měla pokračovat v duchu kompromisu. Přijetím souhrnného zákona o cizincích a mezinárodní ochraně byl uskutečněn důležitý krok k odpovídající ochraně žadatelů o azyl. Rovněž se pokračovalo v úsilí zaměřeném na ochranu práv žen, a to především prováděním právního předpisu o ochraně rodiny a předcházení násilí. Byl zřízen úřad veřejného ochránce práv a již se aktivně snaží plnit svou úlohu. Svoji činnost též zahájil národní orgán pro lidská práva.

Kromě toho jsou ve větší míře předmětem veřejné diskuse témata, jež byla dříve považována za citlivá, včetně kurdské otázky, úlohy armády, arménské otázky nebo práva osob bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Demokratická diskuse se šíří zejména prostřednictvím sociálních médií a rovněž je vyjadřována mimo tradiční politické strany, a to i prostřednictvím demonstrací. V tomto ohledu je červnová vlna protestů rovněž výsledkem rozsáhlé demokratické reformy, která proběhla v uplynulém desetiletí, a vzniku dynamické a rozmanité občanské společnosti, kterou je třeba respektovat a konzultovat systematictěji na všech úrovních rozhodování bez ohledu na to, kdo má většinu v parlamentu.

Další pokrok je však omezován různými přetrvávajícími faktory. Politické klima se stále vyznačuje polarizací a postrádá smysl pro kompromis. Vláda má tendenci spoléhat se při přijímání právních předpisů a rozhodnutí výlučně na svou parlamentní většinu, také v sociálně

citlivých otázkách, bez dostatečných konzultací a dialogu se zúčastněnými stranami. Výsledné napětí a frustrace nakonec dosáhly vrcholu v květnu a v červnu v souvislosti s kontroverzním urbanistickým projektem istabulského parku Gezi a přerostly ve významné protesty v mnoha dalších městech. Pokusy o dialog s demonstranty byly omezené a zastíněné nepřiměřeným používáním síly ze strany policie, což vyostřilo diskusi a celkově vedlo k absenci dialogu. V důsledku konfrontací zemřelo šest lidí a více než 8 000 jich bylo zraněno. Inspekce, jež provedlo ministerstvo vnitra, dospěly k závěru, že policie proti demonstrantům v květnu a v červnu použila nepřiměřené síly.

Červnová vlna protestů upozornila na řadu problémů, které je třeba naléhavě řešit. Pokud jde o nepřiměřené používání síly ze strany policie, měla by v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva pokračovat správní a soudní vyšetřování, jež byla zahájena, a viníci musí být pohnáni k odpovědnosti. V souladu s evropskými standardy by měly být přijaty a prováděny právní předpisy o zřízení výboru pro sledování dodržování právních předpisů jako nezávislého orgánu dohledu pro policejní postupy. Ministr vnitra učinil první pozitivní krok tím, že vydal oběžníky upravující pravidla chování policie během demonstrací. Celkový právní rámec a postupy v oblasti zásahu úředníků donucovacích orgánů by však měly být uvedeny v soulad s evropskými standardy tak, aby bylo za všech okolností zaručeno dodržování lidských práv a zejména práva na svobodu shromažďování.

Hlavní ustanovení tureckého právního rámce a jejich interpretace zástupci justice nadále omezují svobodu projevu, včetně svobody sdělovacích prostředků. Vlastnická struktura tureckých sdělovacích prostředků, ovládaných velkými průmyslovými skupinami, v kombinaci s občas zastrašujícími výroky vysokých úředníků a varováními od orgánů rovněž vede k rozšíření autocenzury ve sdělovacích prostředcích, jak se ukázalo, když při červnových protestech selhaly hlavní sdělovací prostředky. Toto prostředí rovněž vedlo k propouštění a rezignacím novinářů.

Restriktivní výklad soudy, pokud jde o právní předpisy týkající se vyvolávání veřejné nenávisti, vedl k odsouzení řady významných osob za kritické připomínky ohledně náboženství. Nejasná definice v trestněprávních předpisech členství v ozbrojené organizaci je i nadále zdrojem velkého počtu zatčení a trestních stíhání. Pokud jde o otázky víry a odmítnutí výkonu vojenské služby z důvodu svědomí, nebyl dosud vytvořen právní rámec, který je v souladu s EÚLP. Je potřeba vynaložit značné úsilí s cílem účinně zaručit práva žen, dětí a jedinců náležejících k lesbické, gay, bisexuální, transgenderové a intersexuální menšině (LGBTI). Domácí násilí, příležitostné vraždy ze cti a otázka předčasných a vynucených sňatků vzbuzují i nadále vážné obavy. Turecko musí zajistit plné dodržování všech vlastnických práv, včetně práv nemuslimských náboženských společenství.

Tyto nedostatky je třeba řešit a řádně provádět čtvrtý balíček reformy soudnictví v souladu s evropskými standardy. Orgány musí zvýšit úsilí o ochranu ostatních základních práv a svobod, aby všichni občané mohli svá práva vykonávat bez překážek. Opatření oznámená v demokratizačním balíčku nabízejí možnost pokroku v řadě těchto otázek.

Tyto problémy zdůrazňují, že je důležité, aby EU posílila svou spolupráci s Tureckem v oblasti základních práv. Pokrok v přístupových jednáních a pokrok v politických reformách v Turecku jsou dvě strany téže mince. Je v zájmu jak Turecka, tak EU, aby kritéria pro otevření kapitoly 23: *Soudnictví a základní práva* a kapitoly 24: *Právo, svoboda a bezpečnost* byla dohodnuta a sdělena Turecku co nejdříve s cílem umožnit zahájení jednání v rámci těchto dvou kapitol. To by významně přispělo k zajištění toho, aby EU a její normy zůstaly referenčním měřítkem pro reformy v Turecku.

S ohledem na nezbytné reformy by celkový rozhodovací proces na národní i na místní úrovni měl zahrnovat strukturovanější a systematictější konzultaci občanské společnosti. Je nezbytné provést reformu stávajícího právního prostředí a zvýšit jeho pozitivní dopad na rozvoj organizací občanské společnosti obecně. Například hodnocení dopadu na životní prostředí je nutno provádět plně v souladu s *acquis* EU. Velké projekty v oblasti infrastruktury by již neměly být vyloučeny. Konzultace s příslušnými subjekty občanské společnosti v jiných oblastech politiky by také měly být významně podporovány.

Podpis *readmisní dohody mezi EU a Tureckem a současné zahájení dialogu o vízech* jsou prvním krokem směrem k liberalizaci vízového režimu, jenž může znamenat nový impuls pro vztahy mezi EU a Tureckem a konkrétní výhody pro obě strany. Je důležité, aby tyto dva procesy pokročily a aby proces ratifikace readmisní dohody v Turecku byl urychleně dokončen s ohledem na jeho plné a účinné provádění.

V oblasti *zahraniční politiky* Turecko i nadále hrálo významnou úlohu v širším sousedství, například rozšířilo své činnosti jako netradiční dárce v oblasti Afrického rohu, podporovalo přechod k demokracii v severní Africe a posílilo spolupráci s Afghánistánem a Pákistánem a mezi nimi. Sehrálo velmi důležitou úlohu v Sýrii tím, že podporovalo rozvoj jednotnější opozice a poskytovalo základní humanitární pomoc velkému počtu Syřanů, kteří opustili svou zemi. Rovněž dále poskytovalo praktickou podporu pro rozhovory E3+3 s Íránem. Ratifikace mezivládní dohody o projektu transanatolského plynovodu (TANAP) mezi Tureckem a Ázerbájdžánem významně přispěla k cíli podporovat větší bezpečnost evropských dodávek energie prostřednictvím jižního energetického koridoru. Pravidelný politický dialog mezi EU a Tureckem se dále zintenzivňoval a zahrnoval jak mezinárodní otázky společného zájmu, například na Blízkém východě a ve Střední Asii, tak i globální otázky, jako je boj proti terorismu a nešíření zbraní. Turecko pokračuje ve své politice angažovanosti na západním Balkáně, mimo jiné prostřednictvím aktivní účasti v Procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě a účastí ve vojenských a policejních misích a misích na podporu právního státu pod vedením EU v Bosně a Hercegovině a v Kosovu.

Turecko i nadále vyjadřovalo podporu pro obnovu jednání, jejichž cílem je dosáhnout spravedlivého, komplexního a proveditelného řešení *kyperské otázky* pod záštitou Organizace spojených národů. Ochota Turecka a Řecka umožnit kontakty s hlavními vyjednávači obou komunit představuje pozitivní krok, který by mohl podpořit proces urovnání konfliktu.

EU také zdůraznila význam pokroku v normalizaci vztahů mezi Tureckem a všemi členskými státy EU, včetně Kyperské republiky. V tomto ohledu vyzvala Turecko, aby přestalo blokovat přistoupení členských států k mezinárodním organizacím a mechanismům. EU kromě toho opět zdůraznila všechna svrchovaná práva členských států EU, mezi něž mimo jiné patří právo uzavírat dvoustranné dohody a provádět průzkum přírodních zdrojů a tyto zdroje využívat v souladu s *acquis* EU a mezinárodními právními předpisy, včetně Úmluvy OSN o mořském právu.

V této souvislosti v závěrech Rady ze dne 11. prosince 2012 vyjádřila EU hluboké politování nad tím, že Turecko i přes opakované výzvy stále odmítá splnit svůj závazek zajistit úplné a nediskriminační provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení vůči všem členským státům a neodstranilo všechna omezení týkající se lodí a letadel registrovaných na Kypru nebo lodí, jejichž poslední přístav, ve kterém zastavily, byl na Kypru. EU zdůraznila, že splnění této povinnosti by mohlo znamenat významnou podporu pro proces vyjednávání. Nedojde-li v této otázce k pokroku, zachová EU svá opatření z roku 2006, což bude mít trvalý vliv na celkový vývoj jednání. EU bude nadále pozorně sledovat a kontrolovat

pokrok ve všech otázkách, na něž se vztahuje prohlášení Evropského společenství a jeho členských států ze dne 21. září 2005. Pokrok se nyní očekává bez dalších odkladů.

V souladu s rámcem pro jednání a s předchozími závěry Evropské rady a závěry Rady se musí Turecko jednoznačně zavázat k dobrým sousedským vztahům a k mírovému urovnání sporů v souladu s Chartou Organizace spojených národů s tím, že se v případě potřeby obrátí na Mezinárodní soudní dvůr. V této souvislosti vyjádřila EU opět vážné znepokojení a vyzvala Turecko, aby se vyvarovalo jakýchkoli hrozeb nebo opatření namířených proti členskému státu nebo zdrojů neshod či jednání, jež by mohly poškodit dobré sousedské vztahy a nepříznivě ovlivnit mírové urovnání sporů.

EU uvítala skutečnost, že pokračují iniciativy v oblasti spolupráce mezi Řeckem a Tureckem pro zlepšení bilaterálních vztahů. Poslední 55. kolo informativních rozhovorů o vymezení kontinentálního šelfu se konalo v září. Řecko a Kypr podaly formální stížnosti na narušování svých teritoriálních vod a vzdušného prostoru Tureckem, mimo jiné přelety nad řeckými ostrovy.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, je Turecko fungujícím tržním hospodářstvím. Země by měla být ve střednědobém horizontu schopna odolávat konkurenčnímu tlaku a tržním silám v rámci Unie za předpokladu, že urychlí uskutečňování svého rozsáhlého programu reforem.

Po vysokém tempu růstu ve výši přibližně 9 % v předcházejících dvou letech zpomalil růst tureckého HDP na 2,2 % v roce 2012. To doprovázelo vyvážení růstu domácí poptávky ve prospěch zahraničního obchodu, dočasné snížení schodku běžného účtu a snížení inflace. V první polovině roku 2013 posílil růst HDP na 3,7 %. Zároveň se schodek běžného účtu opět prohloubil a růst spotřebitelských cen znovu zrychlil. Veřejný dluh v poměru k HDP dále klesá a nyní je jednoznačně nižší než 40 %. Vzhledem k domácím a globálním faktorům jsou finanční trhy od května pod tlakem, což vedlo k okamžitým reakcím centrální banky za účelem stabilizace směnného kurzu a zabránění odlivu kapitálu.

Stávající hospodářský vývoj Turecka ukazuje jak vysoký potenciál, tak přetrvávající nerovnováhu ekonomiky. Pokud jde o vnější faktory, činí závislost na trvalém přílivu kapitálu k financování velkého strukturálního schodku běžného účtu Turecko citlivým na změny v pocíťování globálních rizik, což má za následek velké kolísání směnných kurzů a konjunkturální cykly v hospodářské činnosti. Řešení této zranitelnosti vyžaduje opatření na zvýšení národních úspor, přičemž v tomto ohledu musí hrát důležitou úlohu fiskální politika. Přijetí fiskálního pravidla by zvýšilo transparentnost rozpočtu, poskytlo důležitý fiskální základ a posílilo důvěryhodnost. Velkým problémem je i nadále relativně vysoká inflace. Vyvážení kombinace makroekonomických politik by bylo užitečné ke snížení zatížení měnové politiky. Ve střednědobém až dlouhodobém horizontu je nezbytné, aby se fungování trhů se zbožím, službami a pracovního trhu zlepšilo prostřednictvím strukturálních reforem s cílem zvýšit mezinárodní konkurenceschopnost.

Probíhající průzkum fungování **celní unie** mezi EU a Tureckem nabízí významnou příležitost zamyslet se nad modernizací tohoto klíčového nástroje v oblasti vztahů mezi EU a Tureckem a diskutovat o ní s cílem umožnit znovuoživení obchodních výsledků na obou stranách a hospodářské integrace.

S ohledem na potenciál dalšího vývoje Turecka jako klíčového bodu pro dodávky energie a na společné problémy v oblasti energetiky s EU je důležité, aby se vytvořil užší dialog o všech otázkách společného zájmu.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, pokračovalo Turecko ve sladování s *acquis*. Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti volného pohybu zboží; finančních služeb; energetiky; regionální politiky a koordinace strukturálních nástrojů; vědy a výzkumu a vzdělávání. Došlo k významnému vývoji s ohledem na vytváření právního rámce v oblasti migrace a azylu. Zlepšil se právní rámec pro boj proti financování terorismu. Nové předpisy týkající se elektrické energie ve velké míře uvedly tuto oblast v soulad s *acquis*. Komise posoudila pokrok, jehož bylo dosaženo v rámci pracovních skupin v rámci pozitivního programu, a informovala Turecko a členské státy o tom, která referenční kritéria považuje za splněná. Komise rovněž uznala pokrok dosažený v oblasti důležitých požadavků týkajících se soudnictví i základních práv. V některých kapitolách, např. zadávání veřejných zakázek, politika hospodářské soutěže, zemědělství a rozvoj venkova, bezpečnost potravin, veterinární a rostlinolékařská politika a daně, bylo dosaženo jen omezeného pokroku.

Mělo by pokračovat komplexní úsilí v oblasti práva duševního vlastnictví, zemědělství a rozvoje venkova, bezpečnosti potravin, veterinární a rostlinolékařské politiky, sociální politiky a zaměstnanosti, životního prostředí a změny klimatu, jakož i ochrany spotřebitele. Je nutné dosáhnout dalšího výrazného pokroku v oblasti soudnictví a základních práv a práva, svobody a bezpečnosti. Je třeba ještě pokračovat ve sbližování právních předpisů, zejména v oblasti veřejných zakázek, politiky hospodářské soutěže a daní. Turecko musí rozvíjet své institucionální kapacity, zejména v rámci kapitoly týkající se práva obchodních společností, dopravy, jakož i regionální politiky a koordinace strukturálních nástrojů.

Island

Po všeobecných volbách, jež se konaly dne 27. dubna 2013, se vláda rozhodla pozastavit přístupová jednání s EU a prohlásila, že jednání nebudou pokračovat bez schválení referendem. Islandský výbor pro vyjednávání s EU byl rozpuštěn. Toto rozhodnutí znamená, že proces přistoupení se zastavil. Vláda uvedla, že posoudí současný stav jednání, jakož i vývoj v Evropské unii a v nadcházejících měsících je předloží islandskému parlamentu k diskusi.

Za nové vlády přestaly islandské orgány přispívat k této zprávě. Podávání zpráv Komisí v rámci tohoto sdělení se přizpůsobilo tak, aby odráželo tuto skutečnost, tj. zprávy se týkají období od září 2012 do vstupu nové vlády do úřadu v květnu 2013.

Dosud bylo otevřeno 27 kapitol jednání, z nichž 11 bylo prozatímně uzavřeno. V tomto ohledu bylo během období, za které se podává zpráva, dosaženo značného pokroku v souvislosti s otevřením devíti kapitol, přičemž byla prozatímně uzavřena jedna kapitola. Island je významným partnerem EU díky svému členství v Evropském hospodářském prostoru, své účasti v schengenském prostoru, jakož i vzhledem k společným zájmům v oblasti obnovitelných zdrojů energie a změny klimatu a vzhledem ke strategickému významu politiky EU pro Arktidu.

Island jako zavedená a fungující demokracie nadále plně splňuje **politická kritéria** pro členství v EU.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, lze Island považovat za fungující tržní hospodářství.

Omezení pohybu kapitálu představují významnou překážku pro investice a růst. Zrušení těchto kontrol při zachování stability směnného kurzu je i nadále klíčovým úkolem. V červnu 2012 byla na žádost islandské vlády zřízena skupina *ad hoc* pro odstranění kontrol kapitálu,

kteřou tvořf odbornfci z Evropskě centřální banky, Komise a Mezinřrodního měnověho fondu, aby v řámcf přfstoupenf posoudila vyhlfdky na zrušenf těchto kontrol.

Pokud jde o **nřstroj předvstupnf pomoci (NPP)** pro Island, vzhledem k účelu tohoto nřstroje a k rozhodnutf vlřdy o přfstupovřch jednřnřch pozastavila Komise přfpravně přřce na NPP II. Komise nepodepřše nově smlouvy v řámcf NPP I. Pokud jde o projekty, pro kterě jfz byly podepsřny smlouvy, provřdř Komise společně s islandskřmi orgřny posouzenf jednotlivřch projektů, aby Komise mohla stanovit, kterě projekty by měly pokračovat.

Island jfz dosřhl **vysokě ůrovně souladu prřvnfch předpřsů** v mnoha oblastech politik, na nřz se vztahuje *acquis*, a to předevřfm z dřvodu svěho členstvř v Evropskěm hospodřřskěm prostoru. Během období, za kterě se podřvř zpřřva, byly podniknuty dalřf kroky směrem ke sbližovřnř prřvnfch předpřsů, např. v těchto oblastech politiky: volnř pohyb zbožf, prřvo obchodnřch společností, zadřvřnř veřejnřch zakřzek, informační společnost a mēdia a dopravnř politika.